

Hvordan fremmer samfunnsentreprenører innovasjon i en distriktskommune?

Casestudie av samfunnsentreprenører fra distriktskommunen Sokndal

Irene Stornes

Veileder

Elisabet Sørfjorddal Hauge

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved
Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen.
Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet inntår for de
metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.*

Universitetet i Agder, 2016

Handelshøyskolen

Institutt for arbeidsliv og innovasjon

Forord

Denne oppgaven er den avsluttende delen av min master i Innovasjon og Kunnskapsutvikling ved Handelshøgskolen, Universitetet i Agder. Bakgrunnen for å studere samfunnsentreprenører handler om en interesse for videre utvikling av distriktene i Norge. Dette er nært knyttet opp til min oppvekst i en distriktskommune, hvor jeg selv har fått erfare hvor viktig det har vært å være en del av et aktivt lokalsamfunn som ønsker og vil noe. Med denne oppgaven vil jeg rette blikket på distriktene, og vise til ressurser som jeg mener Norge må lære seg å utnytte. For at et land som Norge med spredt bosetning skal kunne møte de utfordringene som fremtiden bringer, må vi lære oss å ta i bruk alle ressursene vi har, også de som ligger i de små distriktene. Her finner man engasjerte, spennende og levende lokalsamfunn. Men vi må lære oss å bevare disse stedene, vi må skape distrikter hvor folk kan trives, hvor de ønsker å bosette seg, og ikke minst hvor de ønsker å bidra i en kollektiv prosess hvor samarbeid ses på som nøkkelen for utvikling gjennom nyskaping.

Jeg vil rette en stor takk til alle de åtte samfunnsentreprenørene som stilte opp på intervju og ga meg tilgang til deres unike og lærerike historier. Jeg syntes det var svært motiverende og spennende og få høre deres historier og lære mer om det de har gjort. Jeg håper oppgaven kan bidra til å fremme arbeidet de gjør og øke innovasjonsaktivitet i Sokndal.

Videre vil jeg takke veilederen min Elisabet S. Hauge for god og konstruktiv veiledning gjennom hele prosessen med masteroppgaven. En stor takk rettes også til medstudenter, venner og familie for nyttige innspill og diskusjoner i oppgaveprosessen.

*“Never doubt that a small group of thoughtful, committed citizens can change the world.
Indeed it is the only thing that ever has”*

Margaret Mead

Kristiansand, Mai 2016

Irene Stornes

Sammendrag

Formålet med denne studien er å utforske og lære mer om hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon i en distriktskommune. I denne studien er samfunnsentreprenører definert som entreprenører som tar initiativ til å skape noe verdifullt for lokalsamfunnet i hjemsted med de ressurser som er tilgjengelige, med motiver utover økonomisk vinning. For å kunne utforske denne problemstillingen har jeg intervjuet åtte samfunnsentreprenører i distriktskommunen Sokndal. Hensikten med intervjuene var å lære mer om fenomenet samfunnsentreprenører fra deres egne refleksjoner hvor de har fortalt sin unike historie om entreprenørielle muligheter de har realisert.

Ved å ha en prosessuell tilnærming til entreprenørskap, som er inspirert av økonomier som Israel M. Kirzner og den østeriske tradisjonen (The austrian school) for perspektiver på entreprenørskap, fremhever jeg en dynamisk prosess som er interessert i selve framveksten av muligheter. Studien forsøker å bidra til teorien om perspektivet 'opportunity recognition', som er oversatt til realisering av entreprenørielle muligheter, ved å koble perspektivet til samfunnsentreprenører. Studien har brukt perspektivets teoretiske aspekter årvåkenhet, kunnskap og nettverk til å utvikle et analytisk rammeverk som har dannet utgangspunkt for produsering av data, presentering av empiri og analyse.

Casestudie bidrar til en dypere forståelse av et kompleks fenomen som samfunnsentreprenører. Ved å studere case samfunnsentreprenører og gjenfortelle deres unike historie, har jeg kommet fram til noen avsluttende bemerkninger om hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon i en distriktskommune. Studien viser at samfunnsentreprenører fremmer innovasjon gjennom en dynamisk dannelsesreise som er skapt av aktører som opplever et gjensidig skjebnefellesskap med lokalsamfunnet. Prosessen bygger på samfunnsentreprenørers og lokalsamfunnets lojalitet og tillitsforhold til hverandre. Studien støtter teori som forstår entreprenørskap som en sosial aktivitet, hvor sosiale nettverk blir sett på som en viktig bidragsyter til dannelsesreisen, sammen med tid, kontekst og kultur.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	i
Sammendrag	ii
Oversikt over figurer, tabeller og bilder	vi
1. Innledning	1
1.1. Oppgavens relevans og problemstilling.....	1
1.2. Avgrensning av oppgaven.....	3
1.2.1. Samfunnsentreprenører fra Sokndal	3
1.2.2. Teoretisk avgrensning	3
1.3. Oppgavens oppbygging.....	4
2. Teoretisk rammeverk	5
2.1. Innledning	5
2.2. En prosessorientert tilnærming til entreprenørskap	5
2.3. Samfunnsentreprenører.....	7
2.3.1. Samfunnsentreprenører - hvem, hva, hvor?.....	7
2.3.2. Samfunnsentreprenører og sosiale entreprenører	9
2.1. Innovasjon.....	11
2.1.1. Innovasjon er et tvetydig begrep	11
2.1.2. Ulike klassifiseringer av innovasjon.....	12
2.1.3. Samhandling	13
2.2. Realisering av entreprenørielle muligheter.....	15
2.2.1. Framveksten av muligheter	15
2.2.2. Årvåkenhet til nye muligheter gjennom engasjement og kreativitet	16
2.2.3. Kunnskap bidrar til realisering av muligheter	17
2.2.4. Sosiale nettverk bidrar til samspill mellom mennesker	17
2.3. Sammendrag og analytisk rammeverk.....	18
3. Metode.....	20
3.1. Innledning	20
3.2. Utgangspunkt for studien	20
3.3. Casestudie.....	21
3.3.1. Ulike typer casestudier	22
3.3.2. Generalisering	23
3.3.3. Styrker og svakheter med casestudie.....	24

3.4.	Produksjon av data	25
3.4.1.	Semi-strukturert intervju	26
3.4.2.	Intervjuguide	26
3.4.3.	Valg av informanter.....	27
3.4.4.	Praktisk gjennomføring av intervjuene.....	29
3.5.	Databearbeiding og analyse.....	31
3.6.	Validitet og reliabilitet	32
3.7.	Etiske vurderinger.....	33
4.	Presentasjon av Sokndal konteksten for casestudiet	34
4.1.	Innledning	34
4.2.	Beliggenhet	34
4.3.	Folketall og demografiske trekk.....	35
4.4.	Næringsliv	35
4.4.1.	Kultur og reiseliv	36
5.	Empiri	37
5.1.	Årvåkenhet til nye muligheter gjennom engasjement og kreativitet	38
5.2.	Kunnskap	49
5.2.1.	Utdanning for årvåkenhet?	49
5.2.2.	Utdanning og erfaring kan være viktig i realiseringen	50
5.3.	Sosiale nettverk bidrar til samspill mellom mennesker	51
5.3.1.	Heiagjeng.....	51
5.3.2.	En dugnadsprosess.....	51
5.3.3.	Sponsorene er viktige	52
5.3.4.	Å være et fyrtårn for andre	53
5.4.	Samfunnsentreprenører og innovasjon	54
5.4.1.	Fremmer innovasjon ved å lære å se muligheter	54
5.4.2.	Skape en stolthet for å kunne se nye muligheter	55
6.	Analyse	56
6.1.	Erfaringer gir årvåkenhet til unike innovasjonshistorier.....	56
6.1.1.	Lokal eller tilflytter?.....	56
6.1.2.	Kunnskapens bidrag til årvåkenhet.....	57
6.1.3.	Ulike erfaringer – unike bedriftshistorier	58
6.2.	Tid og kontekst	59
6.3.	Kultur – et skjebnefellesskap	61

6.3.1.	En sosial aktivitet som realiserer muligheter.....	61
6.3.2.	Motkultur.....	62
6.3.3.	Anerkjennelse.....	62
6.4.	Nettverk med både sterke og svake bånd.....	63
6.4.1.	Kunnskapsflyt i nettverk.....	64
6.5.	Skjebnefelles dannelsesreise.....	65
7.	Konklusjon.....	68
Kilder.....		71
Vedlegg 1 Intervjuguide.....		78
Vedlegg 2 Informasjon og samtykkeskjema.....		81

Oversikt over figurer, tabeller og bilder

Figurer

Figur 1 Analytisk rammeverk	19
Figur 2 Studiens forskningsprosess	22
Figur 3 En dannelsesreise med gjensidig avhengighet for utvikling	66
Figur 4 Revidert forskningsmodell	69

Tabeller

Tabell 1 Oversikt over datakilder	25
Tabell 2 Utvalget av samfunnsentreprenører som er intervjuet	37

Bilder

Bilde 1 Sokndal kommunes beliggenhet	34
Bilde 2 Pål, Magma Geopark	38
Bilde 3 Eli, Sogndalstrand Kulturhotell	40
Bilde 4 Bess, Jøssingfjord Vitenmuseum	42
Bilde 5 Nils, Cittaslow	43
Bilde 6 Olav, Kjærlighetsvego	44
Bilde 7 Christer, Heroes of Hava	46
Bilde 8 Solveig, Amfiets Venner	47
Bilde 9 Brian, Dalane breiband	48

1. Innledning

1.1. Oppgavens relevans og problemstilling

Målet med denne masteroppgaven er å belyse samfunnsentreprenørers rolle i innovasjonsprosesser som finner sted i distriktskommuner¹. «*Entreprenørskap handler om en innovativ kraft i samfunnet og bidrar til vekst og fornyelse i nærings- og samfunnsliv*» (Kolvereid, Erikson, & Jenssen, 2012, s. 17). Entreprenører ser muligheter som kan bidra til endringer gjennom interaksjoner mellom aktører innenfor ulike miljøer, og blir sett på som en drivkraft i regional økonomisk utvikling (Stam, 2007; Stam & Bosma, 2015). Det er derfor interessant og se på samfunnsentreprenører som en drivkraft for nyskapende prosjekter, og hvordan de påvirker denne prosessen. Samfunnsentreprenørskap er et utvidet entreprenørskapsfenomen som omfatter «*entreprenørskapsaktiviteter med formål utover entreprenørens og andre aktørers egen interesse*» (Borch & Førde, 2010, s. 18). Samfunnsentreprenører er da entreprenører som har motiver utover økonomisk vinning. De ser mulighetene og tar aktive grep for å utnytte disse mulighetene med de ressursene de har tilgjengelig til å oppnå samfunnsmessige mål og skape samfunnsmessige verdier (Borch & Førde, 2010).

Distrikts- og regionalpolitikken verdsetter samfunnsentreprenørene når man i Meld. St. nr. 13 (2012-2013) fremmer de menneskelige og naturgitte ressursene som en forutsetning for verdiskaping og et godt liv i hele landet. Norge er et unikt land på flere områder, men skiller seg nok ut ved spredd bosetning som bygger på en bred historie og kulturell arv (Meld. St. nr. 13, 2012-2013). Selv om verdiskaping i hele landet har vært et tydelig politisk mål siden 1970-tallet, tilsier det likevel ikke at det er en enkel målsetning å realisere. Tradisjonelt sett har politikken handlet om utfordringer knyttet til utflytting, nedgang i folketall og mangel på arbeidsplasser (Meld. St. nr. 13, 2012-2013). Byene har i stadig økende grad vært et attraktivt mål for folk som søker jobb, unge som skal studere, og stadig flere har blitt værende etter endte studier (Meld. St. nr. 13, 2012-2013). Nært nitti prosent av befolkningen i Norge bor i store byer, og tendenser viser til at småsteder vil erfare en fortsatt negativ vekst (Meld. St. nr. 25, 2008-2009). Med andre ord; man ser et mønster med fraflytting fra distriktene, som igjen fører til tap av viktige ressurser for verdiskaping i

¹ Studien bruker distriktskommune i problemstilling, men flere av informantene i studien referer til lokalsamfunn i deres gjengivelser. Lokalsamfunn blir brukt som betegnelse for sted og sosialt miljø i et mindre område (Kjølrød, 2014). I studien vil man betegne lokalsamfunnet som en del av en distriktskommune, og begrepene vil derfor bli benyttet om hverandre.

distriktskommuner. Regionalpolitikken handler nå om å møte konsekvensene av denne utflyttingen gjennom en satsing på verdiskaping, kompetanseutvikling og lokal samfunnsutvikling (Meld. St. nr. 13, 2012-2013). Regjeringen mener at man må utvikle attraktive distriktskommuner i hele landet for å kunne opprettholde en variert bosetning, og her står samfunnsentreprenører sentralt (Meld. St. nr. 13, 2012-2013, s. 12-13):

«Engasjerte eldsjeler og innbyggjarar kan utgjere ein stor skilnad, og sampselet mellom eldsjeler, frivillig sektor, næringslivet og kommunen er viktig i det lokale samfunnsutviklingsarbeidet. Lokalt utviklingsarbeid handlar i stor grad om å stimulere og støtte opp under lokal utviklingskultur».

Samfunnsutvikling handler om å stimulere distriktskommuner til å ta tak i egne utfordringer, som for eksempel å sikre vekstkraft med en bærekraftig utvikling gjennom arbeidsplasser, tjenestetilbud, kultur og inkludering av tilflyttere (Amdam, Isaksen, & Olsen, 1995; Meld. St. nr. 25, 2008-2009, s. 24). I Meld. St. nr. 25 (2008-2009) fremheves innovasjon som viktig for å skape optimisme og entreprenørskapsholdninger i lokalsamfunn, og må derfor også være en satsing på lik linje med annen samfunnsutvikling for å skape et variert næringsliv og stedskvaliteter. Entreprenører, deriblant samfunnsentreprenører, er aktører som spiller en viktig rolle i hvordan man tar i bruk kunnskapsressurser, bygger relasjoner, mobilisere og skaper innovasjon (Cardon, Wincent, Singh, & Drnovsek, 2009; Landström, 2005; Peredo, 2008; Steyaert & Hjorth, 2003).

For at distrikts- og regionalpolitikken skal kunne dra best mulig nytte av samfunnsentreprenører som en ressurs for å nå de politiske målene, vil det være formålstjenlig å lære mer om denne typen entreprenører. Hva er det som driver dem? Hvilken mening ser de i det de gjør? Og hvordan er de en ressurs for utvikling av distriktskommuner? Forskning viser at nye entreprenører etablerer og ser muligheter der de bor på bakgrunn av miljø, motiv, nettverk, og ikke minst at muligheter er lokale, ikke universelle (Stam, 2007). Hvordan stiller samfunnsentreprenører seg til denne forskningen? Hvorfor er det slik at noen samfunnsaktører tar mer ansvar i utvikling av deres lokalsamfunn? Handler det om at samfunnsentreprenører ser muligheter som ingen andre ser? Ved å studere disse spørsmålene vil man kunne få en større forståelse av samfunnsentreprenørers kraft og påvirkning på endring og utvikling.

Samfunnsentreprenører er et relativt nytt begrep i litteraturen, og jeg argumenterer derfor for å lære fenomenet bedre å kjenne (Borch & Førde, 2010). Borch og Førde (2010) har startet på denne prosessen i sin bok «*Innovative bygdemiljø: ildsjeler og nyskappingsarbeid*».

Samfunnsentreprenører blir her argumentert for å være store ressurser i lokalsamfunnene. Jeg vil i denne avhandlingen bygge videre på Borch og Førde (2010) sine studier om samfunnsentreprenører og problemstillingen er som følger:

Hvordan fremmer samfunnsentreprenører innovasjon i en distriktskommune?

1.2. Avgrensning av oppgaven

1.2.1. Samfunnsentreprenører fra Sokndal

For å kunne gi innsikt i denne problemstillingen har studien tatt utgangspunkt i en casestudie av aktører som passer i definisjonen av samfunnsentreprenører, innenfor konteksten av en distriktskommune. Jeg har valgt Sokndal kommune som kontekst. Sokndal er en typisk distriktskommune som, etter Statistisk Sentralbyrås standard for kommuneklassifisering, defineres som en mindre sentral industrikommune (Statistisk Sentralbyrå, 1994). Det innebærer at kommunen ligger innenfor 45 minutters reise til et tettsteds sentrum: en halvtime fra Egersund og førtifem minutter fra Flekkefjord. Sokndal kommune er blant distriktene som har erfart en negativ vekst siden 80-tallet (Sokndal Kommune, 2012b). Ifølge Statistisk Sentralbyrå (2016) har kommunen 3313 innbyggere per 1. januar 2016. Kommunen står også overfor tidligere nevnte utfordringer i distriktene som for eksempel mangel på relevant kompetanse og arbeidsplasser (Sokndal Kommune, 2012b). Sokndal har mange aktive samfunnsentreprenører, og en studie av disse samfunnsentreprenørene antas å kunne bidra til å utvide forståelsen for denne gruppen av entreprenører. I studien vil derfor åtte samfunnsentreprenører fra Sokndal intervjues.

1.2.2. Teoretisk avgrensning

Videre vil studien se på samfunnsentreprenører i en prosessorientert tilnærming som er inspirert av den østeriske tradisjonen (The austrian school) for perspektiver på entreprenørskap (Kirzner, 1997; Landström, 2005; Schumpeter, 1947). Det vil si at man ser på entreprenørskap som en komplisert prosess hvor aktører er i samspill med hverandre og prosessen er derfor i stadig endring (Landström, 2005). En retning innenfor prosessorienterte tilnærminger er 'opportunity recognition' perspektivet, som i denne oppgaven vil bli oversatt

til realisering av entreprenørielle muligheter (Hills, Lumpkin, & Singh, 1997). Denne studien vil prøve å bidra til dette perspektivet ved å bygge videre på ulike forfattere som Shane (2000), Shane og Venkataraman (2000), Gaglio og Katz (2001), Ardichvili, Cardozo, og Ray (2003), Chandra, Styles, og Wilkinson (2009) og Hills et al. (1997). I litteratursøket har det ikke kommet frem at det tidligere er gjort koblinger mellom samfunnsentreprenører og 'opportunity recognition'. Den aktuelle studien vil derfor kunne tilføre noe nytt til teorien. Den teoretiske tilnærmingen vil bli gjort grundigere rede for i kapittel 2.

1.3. Oppgavens oppbygging

Innledningskapittelet setter en ramme for problemstillingen jeg har valgt å studere, som er hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon i en distriktskommune i Norge. Oppgavens teoretiske rammeverk blir presentert i kapittel to, hvor jeg vil trekke frem teorier som jeg mener kan bidra til å belyse og gi en god forståelse av fenomenet samfunnsentreprenører. Det teoretiske aspektet 'opportunity recognition' står sentralt for designet av det analytiske rammeverket. Kapittel tre utgjør metodekapittelet og består i en presentasjon av forskingsprosessen fra start til slutt. Bruk av casestudie og innsamling av data ved bruk av semi-strukturert intervju vil bli diskutert her. Dette kapittelet vil avslutte med refleksjoner rundt studiens validitet, reliabilitet og etiske vurderinger som er gjort. Kapittel fire vil kort presentere Sokndal Kommune, som er konteksten for samfunnsentreprenørene i denne studien. Videre i kapittel fem vil empiri bli presentert, hvor jeg bruker det analytiske rammeverket for inndelingen av empiri. Årvåkenhet vil bli presentert ved å gjengi hver enkelt samfunnsentreprenørs entreprenørielle historie, før jeg ser på kunnskap og nettverk. I kapittel seks vil empirien bli analysert. Her vil jeg trekke frem sentrale momenter fra intervjuene og analysere empiri i lys av teori, som videre vil danne grunnlaget for å svare på problemstillingen i det avsluttende konklusjonskapittelet (sju).

2. Teoretisk rammeverk

2.1. Innledning

Dette kapittelet har som formål å presentere den teoretiske forankringen av problemstillingen, gjennom å etablere et rammeverk og en forståelse for hvem samfunnsentreprenører er, hvorfor noen blir samfunnsentreprenører, og for så å se på koblingen mellom samfunnsentreprenører og innovasjon. Jeg vil først starte med en beskrivelse av en bred forståelse av entreprenørskap for å vise til kompleksiteten i fenomenet. Deretter vil jeg ta en prosessuell tilnærming hvor selve historiene til entreprenørene er ansett som viktige. I denne studien er det samfunnsentreprenørenes historie, og deres refleksjon rundt hvordan de fremmer innovasjon i en distriktskommune som er av interesse. Samfunnsentreprenørene vil bli studert basert på perspektivet 'opportunity recognition'. 'Opportunity recognition' handler om en prosess om hvordan man forstår og oppfatter entreprenørielle muligheter og utnytter dem. I studien har jeg valgt å oversette begrepet til realisering av entreprenørielle muligheter. I tidligere studier har man studert perspektivet 'opportunity recognition' innenfor bedriftsmodeller, men Ardichvili et al. (2003) understreker behovet for å se på domenet også innenfor samfunnsutvikling hvor profitt ikke nødvendigvis er målsetningen. Studien vil gå inn i dette kunnskapshullet og se på realisering av entreprenørielle muligheter i en distriktskommune, ved en studie av samfunnsentreprenører. Perspektivet vil, i løpet av kapittelet, vise til variabler som danner grunnlaget for det teoretiske argument. I tillegg vil jeg koble samfunnsentreprenører til innovasjon, ved å koble fenomenets definisjon til samfunnsutvikling. Avslutningsvis presenteres et analytisk rammeverk som ble brukt i utarbeidelsen av intervjuguide, innhenting og presentasjon av empiri og analysen.

2.2. En prosessorientert tilnærming til entreprenørskap

Den teoretiske forståelsen av entreprenørskap og entreprenører har utviklet seg mye etter 70-tallet (Landström, 2005). Landström (2005) viser for eksempel til hvordan oljekrisen (1973), den økonomiske nedgangstiden på 70- og 80-tallet, teknologisk fremgang og globalisering førte til at politikere begynte å anerkjenne nye små firmaer som viktige bidragsytere for samfunnet. Støtten fra politikerne har vedvart og man ser nå at regjeringen fremhever entreprenører som en løsning for tøffe omstillinger på bakgrunn av en voksende befolkning, med flere eldre og lavere oljeaktivitet i årene framover (Nærings- og fiskeridepartementet, 2015). Det er ikke bare politikerne som har interesse for feltet, forskning om entreprenørskap

og små bedrifter har også beveget seg gradvis fra økonomisk vitenskap, til sosiologi og psykologi til å ende opp med ledelses vitenskap (Landström, 2005, s. 5). I tidligere forskning har man vært interessert i selve entreprenøren som individ, med hvilke evner, kunnskap og verdier som driver deres motiver og adferd (Boschma & Martin, 2010). Videre har forskningen gått over til en mer prosessorientert tilnærming til entreprenørskap, der man ikke lenger forsøker å forklare entreprenørskap, men å utvikle feltet gjennom å se på samspillet mellom ulike aktører og miljøet rundt dem (Landström, 2005). Landström (2005) påpeker derfor at det er viktig at man spør relevante og viktige spørsmål om entreprenørskap slik at man kan fange opp deler av kompleksiteten i feltet.

En av de første som begynte å skrive om entreprenørskap var Schumpeter (1947, 1964). I hans forståelse av feltet er entreprenøren prosessorientert og entreprenørskap blir sett på som drivkraften i økonomisk utvikling og vekst. Han definerte entreprenørskap som «å gjøre nye ting, eller gjøre ting som allerede er gjort, på en ny måte» (Schumpeter, 1947, s. 151). Denne definisjonen var viktig for Schumpeter, fordi han ikke så på entreprenørskap som en hobby, men en aktivitet koblet til et marked og forretningsmessig virksomhet (Spilling, 1998). Schumpeter (1947) kobler med andre ord entreprenørskap og innovasjon gjennom sitt evolusjonære perspektiv på økonomisk utvikling, hvor han blant annet viser til nedgangstider som en motor for nye innovasjoner. Han mener at entreprenører, som gjerne er personer med bestemte egenskaper, blir motivert av disse nedgangstidene til å skape radikale innovasjoner gjennom å bryte barrierer, kombinere ressurser på nye måter og ta risikoer (Schumpeter, 1947; Spilling, 1998). En entreprenør er selve personen som organiserer ny virksomhet, mens entreprenørskap handler om prosessen ved utvikling (Spilling, 1998). Schumpeter kalte prosessen til entreprenørskap den entreprenørielle funksjon. Det er vanlig i teorien å føre begrepet entreprenørskap og innovasjon tilbake til Schumpeter, og han blir gjerne betegnet som innovasjonsforskningens far (Abelsen, Isaksen, & Jakobsen, 2013a; Spilling, 2002). Schumpeters kobling mellom innovasjon og entreprenørskap vil også stå sentralt i denne studien, fordi begge begrepene forbindes med nyskaping (Spilling, 2002). Denne koblingen vil bli videre diskutert i delkapittel 2.5.

Selv om Schumpeter har en vesentlig rolle i litteraturen, og har argumentert for entreprenøren som et sentralt fenomen i utvikling, er hans teori ikke fullstendig. Schumpeter belyser ikke hvor ideene bak bedriftsetableringer kommer fra, og man kan argumentere for en mer utforskende prosess hvor man er interessert i selve framveksten av mulighetene (Chandra et

al., 2009). Kirzner er sentral i denne prosessuelle tilnærmingen, som denne studien passer mer inn i. Kirzner (1997) viser til en entreprenøriell drevet prosess, hvor en naturlig årvåkenhet til nye muligheter skaper mottakelse for tilgjengelige, gjerne oversette muligheter, som entreprenøren handler på (Landström, 2005, s. 39). Disse mulighetene blir identifisert gjennom informasjon om behov og ressurser hos ulike aktører (Kirzner, 1997). Entreprenøren søker etter manglende informasjonen, men ikke muligheten selv. Mulighetene er ukjente, fordi man ikke kan søke etter noe man ikke vet hva er, mener Kirzner. Derfor er det elementer av overraskelse ved hver mulighet (Chandra et al., 2009). På samme tid handler det ikke kun om tilfeldigheter, men evnen til å formulere og utvikle nye kombinasjoner som gjør at man oppdager en mulighet (Chandra et al., 2009). Denne tilnærmingen ser årvåkenhet, kunnskap og nettverk som viktige aspekter, hvor entreprenøren er en aktiv agent som bidrar til handling (Kirzner, 1997). Disse elementene vil blant annet bli videre diskutert når man ser på perspektivet 'opportunity recognition' i delkapittel 2.4.

Kirzner (1997) sitt prosessuelle syn på muligheter er blant bidragene til Steyaert og Hjorth (2003) sin studie om en fornyet forståelse av entreprenørskapsteorien som de presenterer i sin bok «*New movements in entrepreneurship*». Med denne boka utfordrer de den tradisjonelle økonomiske teorien ved å argumentere for en «ny» økonomi hvor mulighetene er å finne i nye sektorer som for eksempel underholdning og kultur. Entreprenørskap handler ikke bare om et økonomisk motiv hvor man skal skape arbeidsplasser, men også om å skape menneskers liv, sier Steyaert og Hjorth (2003). Steyaert og Hjorth (2003) hevder at en slik holistisk orientert definisjon av entreprenørskap vil hjelpe til å forstå hvordan entreprenører kan bidra til utvikling. En slik forståelse er også videre avhengig av at man erkjenner at det finnes flere typer entreprenører (Steyaert & Hjorth, 2003). I denne studien blir samfunnsentreprenører studert, som er et bidrag til utvikling av distrikter i Norge. Samfunnsentreprenører er et eksempel på en entreprenør som har motiver utover det økonomiske, og vil nå bli presentert.

2.3. Samfunnsentreprenører

2.3.1. Samfunnsentreprenører - hvem, hva, hvor?

Samfunnsentreprenører bidrar til handling gjennom å «*initiere samfunnsmessige endringer for å skape noe som er verdifullt for innbyggerne*» (Rønning, 2010, s. 55). Disse endringene blir gjerne initiert på bakgrunn av noe samfunnsentreprenøren mener mangler eller ikke fungerer i samfunnet (Gawell, Johannisson, & Lundqvist, 2009). Mulighetene er gjerne enkle og lite

definert, men blir til og utvikles gjennom samfunnsentreprenørens forståelse av tilgjengelige ressurser (Ardichvili et al., 2003). Målet er å mobilisere kollektive, entreprenørielle, og ofte innovative prosesser for å styrke et samfunn, slik at det kommer kollektivet til gode (Gawell et al., 2009). Slik som entreprenører i næringslivet skaper økonomiske verdier, skaper samfunnsentreprenører verdier i lokalsamfunnet som kan bidra til regional innovasjon (Alsos, 2010).

Samfunnsentreprenører finnes over alt, men er gjerne mer synlige i små lokalsamfunn, og er en interaksjon med andre aktører, gjerne en kollektiv handling mellom flere aktører. De kan komme fra alle kanter, for eksempel være næringsdrivende, ansatt i det offentlige, deltaker i frivillige organisasjoner ol. (Borch & Førde, 2010). Denne variasjonen vil også bli representert i utvalget av informanter i denne studien som er presentert i delkapittel 3.4.3. Ved å se på kollektivet som selve ressursen er samfunnsentreprenører en pådriver for å skape engasjement og interaksjoner mellom lokale aktører (Borch & Førde, 2010). De er endringsagenter som mobiliserer og legger til rette for nyskaping gjennom å utvikle en kultur hvor man er åpen for realisering av entreprenørielle muligheter, hvor ikke nødvendigvis økonomisk gevinst er hovedmålet, men gjerne et virkemiddel (Peredo & Chrisman, 2006). De organiserer og tilrettelegger for forpliktelser som trengs for handling. Videre skaper de selvtillit og kompetanse hos lokalbefolkningen som øker engasjementet og bidrar til en tilhørighet til lokalsamfunnet (Johannisson & Nilsson, 1989). Oppsummert kan man si at *«samfunnsentreprenører setter tanker i sving, leter fram ressurser, bidrar med alternative løsninger og forslag til handlinger, og er med og skaper infrastruktur, nettverk og arenaer som gjør at folk møtes og begynner å samarbeide»* (Borch & Førde, 2010, s. 18).

Samspeillet mellom samfunnsentreprenører og lokalsamfunnet er viktig og skiller seg gjerne fra tidligere studier, som for eksempel Florida (2002), som har bidratt til en forståelsen av sammenhengen mellom nyskaping og kulturelt mangfold. I boka *«The Rise of the Creative Class»* fra 2002 legger Florida fram kunnskap som de viktigste innsatsfaktorene for omstilling i samfunnet, hvor det Florida definerer som den kreative klassen kombinerer høyere utdanning med nysgjerrighet og skaper muligheter som leder til innovasjon (Hauge, Alnes, & Skålholt, 2010). Med den kreative klassen inkluderer man mennesker med høyere utdanning som arbeider som forskere, ingeniører, kunstnere, arkitekter, leder ol. (Isaksen, 2005). Florida (2002) fremhever at personer må stadig engasjere seg i kreativ problemløsning, hvor det blir viktig å inneha kompleks kunnskap som ofte krever høyere utdanning og en stor del

humankapital. Denne oppgaven er på mange måter en kritikk til Florida (2002) sine argumenter om den kreative klassen. Først og fremst fordi det ikke nødvendigvis er kun de store byene som klarer å skaffe seg de kreative menneskene. Men også fordi kreativitet ikke nødvendigvis handler om utdanningsnivå (Glaeser, 2005). Samfunnsentreprenører trenger ikke være høyt utdannede mennesker, fordi det handler like mye om å skape noe sammen i en kollektiv prosess. Når samfunnsentreprenører er kreative er det ikke nødvendigvis for å bli entreprenører, men for å utvikle lokalsamfunnet.

Studier viser at flertallet som realiserer entreprenørielle muligheter gjør det i sitt nærmiljø, hvor de er født, har bodd, jobbet eller studert i (Stam & Bosma, 2015). Deres nettverk, sosiale relasjoner og kjennskap til kulturen gir dem den riktige kompetansen som er nødvendig (Stam & Bosma, 2015). Men kanskje viktigst for å skape en entreprenøriell kultur er deres lidenskap for plassen, fordi gjennom deres engasjement og drivkraft for å skape et bedre lokalsamfunn får de mobilisert flere (Cardon et al., 2009). Samfunnsentreprenører aktiviserer det sosiale nettverket gjennom å skape entusiasme og en følelse av fellesskap (Borch & Førde, 2010). De stoler ikke bare på sin ekstraordinære innsats og talent for å overkomme vanskeligheter, men de vektlegger lokalsamfunnet de bor og jobber i (Boschma & Martin, 2010). Her har de et eksisterende nettverk med relasjoner til folk de har tillit til (Johannisson & Nilsson, 1989). De er avhengig av miljøet som de tilhører, og hvilke ressurser de kan spille på i det entreprenørielle klimaet (Spilling, 1998). Innovative aktiviteter stimuleres i områder hvor man støtter opp om samarbeid, ser positivt på personer som prøver seg på noe nytt, og godtar at noen prøver og feiler (Isaksen, 2002).

2.3.2. Samfunnsentreprenører og sosiale entreprenører

Når man hører begrepet samfunnsentreprenør vil mange kunne assosiere dette med sosialt entreprenørskap, fordi de bygger på de samme forutsetningene med å skape noe som gir en kollektiv gevinst. I begge tilfeller handler det om å skape noe utover entreprenørens og andre aktørers egeninteresser (Borch & Førde, 2010). Det kan være vanskelig å skille disse to fenomenene fra hverandre, siden begge to handler om å skape et sosialt kollektivt gode. Gawell et al. (2009) mener at man ikke nødvendigvis må se på dem som to motsatte posisjoner, men på en skala. På denne måten blir man bedre kjent med målsetningen til samfunnsentreprenørene. En slik skala kan man se fra Zahra, Gedajlovic, Neubaum, og Shulman (2009) sin inndeling av tre sosiale entreprenørielle profiler.

Noen entreprenører ser på hvordan noen mennesker har behov for tjenester som de ikke får fra samfunnet. Disse entreprenørene kalles de sosiale byggerne, og innebærer nyskaping i det sosiale systemet (Alsos, 2010). Sandal (2007, s. 117) mener det handler om «å ta kontroll over den sosiale endringsprosess ved å utføre innovasjon». På samme vis som bedriftsentreprenøren er den sosiale byggeren opptatt av å generere et økonomisk overskudd for å kunne overleve (Sandal, 2007). «*Sosial innovasjon betegner den prosess hvor et enkeltstående individ fatter frie og selvstendige beslutninger vedrørende kombinasjon og bruk av produksjonsfaktorene i den hensikt å lansere en sosial tjeneste som bedrer tilværelsen for mennesker og som ikke tidligere har vært på markedet. Resultatet er økt sosial verdi*» (Sandal, 2007, s.117-118). Målet er å skape sosial verdi gjennom innovasjon, og er nettopp det som gjør sosialt entreprenørskap sosialt (Peredo, 2008). Organisasjoner som Kirkens bymisjon, Røde Kors og Amnesty International hører til i denne kategorien.

En annen gruppe sosiale entreprenører kaller Zahra et al. (2009) for sosiale ingeniører. Denne gruppen identifiserer systemiske problemer i samfunnsstrukturen og innfører store revolusjonerende endringer i samfunnet. Flere av disse entreprenørene motiveres av idealet om å «gjøre noe godt», og blir definert som de mest motiverte sosiale entreprenører av Zahra et al. (2009). Fairtrade er et eksempel på hvordan sosiale entreprenører initierte ett nytt tankesett rundt rettferdig handel som også har ført til en verdiendring hos flere mennesker. Det samme gjelder også innføring av røykeloven, som var en kamp om et røykfritt offentlig rom.

Den tredje gruppen sosiale entreprenører kaller de sosiale brikolører. Brikolør betyr en person som bruker tilgjengelige ressurser på kreative måter for å skape noe nytt (Alsos, 2010). Disse entreprenørene opptrer i enkelte lokalsamfunn og bruker de lokale ressursene som er tilgjengelig for å løse problemer eller utnytte muligheter for lokalsamfunnet. Eksempler på disse sosiale innovasjonene kan være alt fra å initiere til et utendørs teaterstykke eller arrangere et sykkelritt, til å utvikle muligheten for bredbandtilgang i lokalsamfunnet som kan skape videre muligheter for utvikling av bedrifter og tjenester. I denne studien prefereres begrepet samfunnsentreprenør fordi det legger til grunn en form som handler om mer enn sosiale tjenester og verdier. Samfunnsentreprenører er kontekstavhengige, fordi det er nettopp lokalmiljøet som trigger til handling (Gawell et al., 2009). Med andre ord, den sosiale byggeren og den sosiale ingeniøren ønsker å løse utfordringer som velferdssamfunnet står

overfor gjennom innovative løsninger (Zahra et al., 2009). Dette kan være komplekse, globaliserte oppgaver i samfunnet som det offentlige ikke klarer å ta hånd om. Man snakker gjerne om bærekraft, miljø, etikk og samfunnsansvar (Sandal, 2007). De sosiale entreprenørene snakker gjerne om «en bedre verden», mens samfunnsentreprenørene referer til «et bedre lokalsamfunn».

2.1. Innovasjon

For å kunne forstå hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon i en distriktskommune, er det viktig å ha en forståelse av hva innovasjon er. Dette kapitlet har som mål å redegjøre for begrepet innovasjon.

2.1.1. Innovasjon er et tvetydig begrep

Innovasjon er studert innen mange ulike disipliner, og har derfor mange ulike tilnærminger, som gjør det utfordrende å komme fram til en felles definisjon som undergraver en forståelse av innovasjonens natur (Baregheh, Rowley, & Sambrook, 2009). Begrepet innovasjon stammer fra det latinske ordet *innovare* som betyr å skape noe nytt eller fornye (Wiik, 2013, s. 263). Selv om opprinnelsen av begrepet står sentralt når man skal definere innovasjon har man likevel å gjøre med et kompleks begrep. Noe man først og fremst ser hos Baregheh et al. (2009) som i sin analyse identifiserte over 60 definisjoner av begrepet. Baregheh et al. (2009, s. 1334) har gjennom sin analyse kommet fram til en prosessorientert tilnærming hvor man er interessert i innspill til innovasjon: *«Innovation is the multi-stage process whereby organisations transform ideas into new/improved products, services or processes, in order to advance, compete and differentiate themselves successfully in their marketplace»*. Denne definisjonen er bygget på ulike attributter som at innovasjon handler om å skape noe nytt eller forbedre produkter, servicer eller prosesser for at organisasjoner skal kunne skille seg ut og konkurrere i et marked.

En annen måte å definere innovasjon på kan man se i Meld. St. nr. 7 (2008-2009, s. 13) som har en mer produktorientert tilnærming til innovasjon. I denne definisjonen er man mer interessert i effekt og utfall av innovasjon. Innovasjon defineres som *«en ny vare, en ny tjeneste, en ny produksjonsprosess, anvendelse eller organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk i produksjonen for å skape økonomiske verdier»*. I denne definisjonen sier man at innovasjon kan være mye så fremt det har som formål å skape

økonomisk verdi. En slik tilnærming kan kritiseres for at det kun fokuseres på den økonomiske verdien. Innovasjoner kan også være å skape verdier som ikke er målbar i kroner og ører, og det er nettopp en slik tilnærming som denne oppgaven argumenterer for. Denne studien tar, på lik linje med Borch og Førde (2010), innovasjonsbegrepet inn på samfunnsnivået hvor man ser på nyskappingsaktiviteter som handler om å skape nye verdier og goder for lokalsamfunnet som helhet. Den økonomiske gevinsten er ikke hovedmålet, men kan fungere som et virkemiddel (Peredo & Chrisman, 2006). Muligheter er en måte å innovere på, sier Chandra et al. (2009). Denne studien, vil i samsvar med Borch og Førde (2010) og Peredo og Chrisman (2006) argumentere for at innovasjon også kan innebære realisering av entreprenørielle muligheter som dekker samfunnsmessige behov eller oppnår samfunnsmessige mål. Med andre ord skaper samfunnsmessige verdi. Denne vinklingen samsvarer til en viss grad med Baregheh et al. (2009) som ser på innovasjon som en prosess med flere stadier innenfor en sosial kontekst. Innovasjon handler om å se framover, finne nye løsninger og se på fornyelse som noe positivt (Johnsen & Pålshaugen, 2011).

2.1.2. Ulike klassifiseringer av innovasjon

Baregheh et al. (2009) fant videre i sin analyse av ulike definisjoner av innovasjon at ordene «organisasjon» og «ny» var sentrale i flere av definisjonene. En slik tilnærming til innovasjon kan kritiseres av flere grunner. Først og fremst, som denne oppgaven viser til, kan innovasjon også bli utformet innenfor samfunnet og ikke nødvendigvis bare på organisasjonsnivå. En videre kritikk handler om hva man legger i ordet «nytt». Baregheh et al. (2009) har tatt høyde for dette og har også inkludert «forbedrende» i sin definisjon. Disse skillene refereres gjerne til ulike måter å klassifiserer innovasjon på (Fagerberg, 2005). Vanligvis klassifiserer man innovasjoner som radikale og inkrementelle innovasjoner ut i fra hvor nyskapende de er (Isaksen, 2002). Radikale innovasjoner har det største nedslagsfeltet, og betyr i praksis en overgang til et nytt teknologisk regime, normalt drevet av forskning og utvikling (Fagerberg, 2005; Mazzucato, 2013). Schumpeter forklarte denne overgangen gjerne som en endring i strukturen i samfunnet hvor den kan påvirke for eksempel sosial organisering, infrastruktur, produksjon, lokalisering etc. (Elliot, 2008). En annen type innovasjon er mer inkrementelle. Inkrementelle innovasjoner handler i større grad om forbedringer og stegvise innovasjoner, og blir gjerne referert til som den mest vanlige måten å innovere på (Smith, 2011). I distriktene i Norge kan små bidrag skape endring (Isaksen, 2002). Spilling (2002) ser på disse endringene som bygging av stein på stein, hvor man utvikler kunnskap og kompetanse på hverdagslige

måter ut i fra de forutsetninger og situasjoner man er i. Kultursektoren er blant annet en inkrementell innovasjonsdimensjon hvor det har skjedd mye i distriktene, og har bidratt til en kollektiv gevinst som gjør at mange ser nytten og gleden ved å bidra (Borch & Førde, 2010). Inkrementelle innovasjoner har med andre ord vært sentral i denne studien.

Samfunnsentreprenører hjelper til å utvide perspektivet om innovasjon fra et smalt syn hvor man gjerne referer til teknologisk endring, til å handle mer om samfunnet og sosiale faktorer (Gawell et al., 2009). Innovasjonsbegrepet kan derfor utvides til å innebære sosial endring og sosial kreativitet. Gjennom sosiale innovasjoner kan man utvikle bærekraftige samfunn og institusjoner som vil kunne bidra til regional utvikling (Hulgård & Andersen, 2015).

Samfunnsentreprenører skal møte et behov i lokalsamfunnet og kan løse dette med å realisere entreprenørielle muligheter som skaper sosiale innovasjoner (Lehner & Kansikas, 2012; Zahra et al., 2009). Sosiale innovasjoner handler like mye om endring av de sosiale relasjonene som frembringer innovasjonene som selve produktet av innovasjonen (Hulgård & Andersen, 2015). Med andre ord, sosiale ressurser er for samfunnsentreprenører en kilde til realisering av entreprenørielle muligheter som kan fremme innovasjon i en distriktskommune. Nettverk, relasjoner og holdninger i samfunnet er viktige for å utnytte muligheter og kan bidra til å skape aksept for samfunnsendringer gjennom inkrementelle innovasjoner (Borch, Førde, Rønning, Vestrum, & Alsos, 2008; Nahapiet & Ghoshal, 1998).

2.1.3. Samhandling

Innovasjon skjer ved at aktører med ulike typer kunnskap og ferdigheter samhandler, og det vil derfor være liten mening å analysere innovasjon uten å se samfunnsentreprenører innenfor rammen av et større system (Abelsen, Isaksen, & Jakobsen, 2013b; Asheim & Coenen, 2005; Fagerberg, Mowery, & Nelson, 2005; Isaksen, 2002; Lundvall, 2007). Dette er en innfallsvinkel som er støttet av store deler av litteraturen, hvor man gjerne fremhever innovasjonssystemet som en kollektiv prosess som samfunnsentreprenører opererer innenfor (Lundvall, 2007). Med andre ord, samfunnsentreprenører er forankret i den sosiale, kulturelle og geografiske konteksten (Abelsen et al., 2013b; Stam & Bosma, 2015). Siden samhandling står sentralt i den prosessuelle tilnærmingen til samfunnsentreprenører, er det verdt å nevne teorien om innovasjonssystemer fordi det understreker at innovasjon ikke skjer i isolasjon men i interaksjon mellom aktører innenfor et kontekstuel rammeverk definert av institusjoner (Edquist, 2005). Med institusjoner skiller man gjerne mellom formelle og uformelle

institusjoner (North, 1994). North (1994) forklarer de formelle institusjonene som lover, regler og prosedyrer, mens de uformelle handler mer om kultur, normer og verdier. Han forklarer institusjonene som spillereglene i samfunnet, som skaper selve strukturen av samfunnet. Rodríguez-Pose (2013) har studert institusjonenes betydning for regional utvikling og fremstiller den samme utfordringen som North (1994) at man har behov for et mer institusjonelt perspektiv. Rodríguez-Pose (2013) mener at institusjoner, både formelle og uformelle, kan sammen med regional strategi bidra til utvikling i regionene. Samtidig, er det viktig å understreke at institusjonene både skaper og blir skapt av miljøet rundt.

Innovasjonsaktiviteter er da avhengig av kollektive ressurser, hvor samarbeid står sentralt (Fagerberg, 2005; Malecki, 2011). Samfunnsentreprenørskap er i seg selv en kollektiv prosess som stimulerer til sosiale og kulturelle aktiviteter, som videre bidrar til å styrke identiteten i et distrikt (Borch & Vestrum, 2010). Den kollektive prosessen kan skape ringvirkninger i form av sosial kapital gjennom mobilisering av frivillige, nærmere bestemt en god håndtering av sosial nettverksbygging rundt prosjektene (Borch & Vestrum, 2010). Å kunne dra nytte av sitt sosiale nettverk, hvor flere aktører samhandler vil kunne være avgjørende for utviklingen av prosjektet, samt skape en langvarig støtte, med andre ord en kultur for nyskaping (Borch & Vestrum, 2010). Det er altså ikke slik at innovative lokalmiljø skapes av enkeltpersoner, de innovative prosessene skapes i en interaksjon mellom samfunnsentreprenører og andre aktører i lokalsamfunnet, innenfor et innovasjonssystem, i samspill (Alsos, 2010). Man må derfor ikke undervurdere betydningen av en kollektiv handling (Peredo, 2008). Samspill er avgjørende for realisering av entreprenørielle prosesser (Zahra et al., 2009). Likevel er det viktig med samfunnsentreprenører som mobiliserer og bygger fellesskap, fordi de fremstår som sterke i troen på å skape noe som bidrar positivt til lokalsamfunnet gjennom kollektiv handling (Alsos, 2010, s.38). Samfunnsentreprenøren kan derfor ses på som en drivkraft i utvikling av innovasjonssystemet gjennom å skape nye mønstre for samhandling (Isaksen, 2002). Fordi det er nettopp når aktører samarbeider at man kan snakke om et velfungerende innovasjonssystem som igjen kan bryte grenser i distriktene (Isaksen, 2002).

På samme tid er det også viktig å se at kollektive prosesser ikke alltid fremmer innovasjon (Isaksen, 2002). En lang historisk utvikling kan også være vanskelig å endre. Man tenker for ofte i de gamle baner, og da kan man bli låst inn i en bestemt tankegang (Isaksen, 2002). Kunnskapsbasen blir derfor viktig for å kunne videreutvikle og skape endring i et distrikt (Lundvall, 2007). For å skape innovasjoner kreves det at man utvikler ny kunnskap som igjen

skjer gjennom samarbeid mellom flere aktører (Isaksen, 2013). Samfunnsentreprenørers nettverksbygging kan igjen trekkes fram her som viktig i mobiliseringsprosessen og som i neste omgang kan føre til dannelse av ny kunnskap. Meyer (2007) mener det handler om å ha kunnskap om hvordan man kan drive fram det kreative i mennesker. Da må man få mennesker til å forstå at bidrag som for eksempel et teaterstykke kan bety mye for et lokalsamfunn, sier hun. Ikke bare for lokalmiljøet, men også for den regionale utviklingen. Denne betydningen kan forklares gjennom regioners forutsetninger for innovasjon og konteksten de ulike aktørene inngår i. Fløysand og Jakobsen (2013, s. 199) viser til en «*dynamisk og kompleks prosess hvor både det sosiale, det kulturelle og det materielle ved det stedet hvor praksisen utspiller seg, er av stor betydning for utfallet*». Deres forskning viser til naturressurser, infrastrukturinvesteringer, kultur i form av kunnskap og meningssystemer og nettverk som karakteristisk former innovasjoner (Fløysand & Jakobsen, 2013). Samfunnsentreprenører står sentralt innenfor disse kategoriene og kan argumenteres for å spille en nøkkelrolle i den regionale utviklingen gjennom deres bidrag til å skape felleskap og stedsidentitet (Cardon et al., 2009; Fløysand & Jakobsen, 2013).

2.2. Realisering av entreprenørielle muligheter

2.2.1. Framveksten av muligheter

Samfunnsentreprenørers rolle i lokalsamfunnene handler om å se muligheter og respondere til disse. Som tidligere beskrevet kan man argumentere for at samfunnsentreprenører tilhører den «nye økonomien» hvor økonomisk utvikling ikke nødvendigvis er hovedmålet, men gjerne en konsekvens (Steyaert & Hjorth, 2003). For å kunne få en større forståelse av samfunnsentreprenørers kraft og påvirkning for endring og utvikling foreslår denne studien en prosessorientert tilnærming til entreprenørskap hvor muligheter er i fokus. Framveksten av muligheter har blitt studert av flere, deriblant Shane og Venkataraman (2000) som fremhever i enighet med Landström (2005) at det komplekse i feltet er det interessante og ikke at man må ha en klar definisjon på hva en entreprenør er (Shane & Venkataraman, 2000). I kontrast til tidligere litteratur fremhever Shane og Venkataraman (2000, s. 218) et rammeverk for entreprenørskapsfeltet som bør handle om hvordan, av hvem og med hvilken effekt muligheter har, hvordan de er oppdaget, evaluert og utnyttet. Man skiller ikke entreprenøren fra andre mennesker i samfunnet, som mennesker med egne unike egenskaper, fordi da kompliserer man forholdet mellom individ og muligheter (Shane & Venkataraman, 2000). Å se muligheter og respondere på disse er ikke nødvendigvis en del av menneskets karakter som

skiller en person fra en annen i alle situasjoner. Det er ikke et stabilt fenomen, men tendenser av noen mennesker som responderer på situasjonelle muligheter (Shane & Venkataraman, 2000).

2.2.2. Årvåkenhet til nye muligheter gjennom engasjement og kreativitet

Hvorfor er det da slik at noen oppdager entreprenørielle muligheter, mens andre ikke gjør det? Det er vanskelig å forutsi hva som starter prosessen, og hvordan den videreutvikler seg. Det er nettopp her prosessstilmærmingen til realisering av entreprenørielle muligheter kommer inn. Med en prosessuell tilnærming ønsker man å utvide kunnskapen om entreprenørers oppfattelse og handling rundt muligheter (Gaglio & Katz, 2001). Først og fremst, handler det om en engasjering i verden og miljøer rundt seg. Gjennom et slikt engasjement kan man skape muligheter som man kreativt kan utvikle (Ardichvili et al., 2003). Ardichvili et al. (2003) fremhever årvåkenhet som en styrke for entreprenørielle prosesser. Årvåkenhet kan forstås som en motor for å se og å identifisere muligheter (Gaglio & Katz, 2001). Gaglio og Katz (2001) forklarer det som et kognitivt skjema, som gjør at man ser muligheter som gjerne har blitt oversett. En entreprenør er da opptatt av å prøve å finne ut hva som faktisk foregår når et miljø er i forandring, samt å se ressurser som ikke har blitt brukt på en best mulig måte (Shane & Venkataraman, 2000). Suksessen rundt disse mulighetene handler likevel ikke bare om å anerkjenne dem med sin årvåkenhet, men man må også som entreprenør klare å overbevise og kommersialisere disse mulighetene, som er en tidkrevende prosess (Gaglio & Katz, 2001). Her blir overtalelse og kommunikasjonsevne viktig for å få tilgang til ressurser og skape interesse (Gaglio & Katz, 2001)

Prosesen om å være årvåken til muligheter som blir realisert, blir ofte relatert til personlighetstrekk som optimisme der entreprenører erkjenner at man har en mulighet som man kan respondere på (Shane & Venkataraman, 2000). I tillegg til optimisme og positivitet, er også kreativitet viktig. Å være kreativ handler om fleksibilitet, å være innovativ og å håndtere usikkerhet og risiko (Shane, 2000). I likhet med Kirzner (1997) poengterer Ardichvili et al. (2003) at enkeltindivider ikke søker etter muligheter, det er noe man skaper gjennom entreprenørers kreativitet i møte med omgivelsene rundt.

2.2.3. Kunnskap bidrar til realisering av muligheter

I tillegg til engasjement og kreativitet, som kan være positivt for årvåkenhet til nye muligheter, spiller også tidligere kunnskap² inn (Ardichvili et al., 2003; Shane, 2000). Største delen av entreprenørskaps forskningen tar det for gitt at man vil identifisere de samme mulighetene som alle andre. Shane (2000) er uenig i dette argumentet, og fremhever at entreprenører vil oppdage muligheter på grunn av deres tidligere kunnskap som trigger anerkjennelsen av verdien av ny informasjon. Derfor er ikke alle entreprenørielle muligheter åpenbare for alle. Grunnen er at hver persons kunnskap skaper en kunnskapskorridor som vil skape et grunnlag for hvilke muligheter man anerkjenner (Chandra et al., 2009; Shane, 2000, s. 452). Selv om man har individer som er suksessfulle uten relatert kunnskap, er de mer unntaket enn regelen (Stam & Bosma, 2015).

2.2.4. Sosiale nettverk bidrar til samspill mellom mennesker

For å kunne tilegne seg ny kunnskap, som er en forløper til årvåkenhet av muligheter er også sosiale nettverk viktig (Ardichvili et al., 2003). Nettverksstudier understreker rollen rundt innhenting av informasjon og ressursmobilisering via sosiale nettverk, og henger sammen med entreprenørskapsprosessen rundt identifisering av muligheter (Boschma & Martin, 2010). Et nettverk er et samspill mellom aktører med ulike relasjoner og utgjør dermed et sosialt system (Borgatti, Everett, & Johnson, 2013). Fra denne studien ser man på nettverk som en mulighet til å skape en styrket base av kontakter, som gjennom relasjoner tilfører nettverksaktørene nye ressurser (Granovetter, 1973; Malecki, 2011). Granovetter (1973) viser til betydningen av denne relasjonen mellom nettverksaktørene i sin artikkel «*The Strength of Weak Ties*». Artikkelen viser til styrken i å ha flere svake bånd, relasjoner til personer man ikke har jevnlig kontakt med, fordi informasjonen som overføres i disse båndene når ut til flere forskjellige grupper og øker derfor informasjonsspredningen gjennom ulike broer. Med andre ord hvem man kjenner påvirker igjen hva man vet, og hvilken informasjon man har tilgjengelig (Nahapiet & Ghoshal, 1998). På denne måten får man tilgang til verdifulle ressurser.

Burt (2004) har utviklet Granovetters teori videre ved å poengtere at det ikke nødvendigvis er styrken på båndene som betyr noe, men at de kobler ulike nettverk sammen, som han kaller

² Kunnskap er et sosialt fenomen, og er derfor omfattende å forklare med få ord (Johnsen, 2014). Studien tar en utvidet forståelse av begrepet kunnskap og vektlegger den uformelle kunnskapen mennesker har og tilegner seg gjennom erfaringer og utdanning.

strukturelle hull. Mulighetene ligger i individets evne og sosial kapital til å koble sammen aktører, informasjon og erfaringer som ikke har en innlysende forbindelse (Burt, 2004). Også andre studier støtter opp om nettverk som viktige i realisering av muligheter (Chandra et al., 2009; Gawell et al., 2009; Hills et al., 1997). Hills et al. (1997) sin studie viser til at entreprenører som har et større nettverk realiserer flere muligheter, enn de som står alene. De viser også til at kvaliteten på nettverket kan ha en innvirkning på årvåkenhet og kreativitet (Hills et al., 1997). Holt (2008) forklarer entreprenørskap som en sosial aktivitet, hvor det er viktig å lande på en felles meningsforståelse mellom (samfunns)entreprenører og lokalsamfunnet. Derfor handler det ikke om å realisere flest muligheter, men at mulighetene blir sett på som verdifulle i den sosiale konstruksjonen (Holt, 2008).

Realisering av entreprenørielle muligheter kan med andre ord sammensettes som en prosess hvor man har en erkjennelse av ulike muligheter som er tilgjengelig basert på ens årvåkenhet, tidligere kunnskap og sosiale nettverk. Men det handler ikke bare om å identifisere muligheten, men også å agere, handle og skape denne muligheten (Gaglio & Katz, 2001). Ardichvili et al. (2003) og Gaglio og Katz (2001) oppsummerer begrepet med å vise til en lang (ikke nødvendigvis lineær) prosess som omhandler årvåkenhet til mulighetene og utvikle disse gjennom en kollektiv og interaktiv prosess.

2.3. Sammendrag og analytisk rammeverk

Samfunnsentreprenører har i dette kapitlet blitt redegjort for knyttet til en prosessuell tilnærming til entreprenørskap. Teorien viser til en dynamisk prosess hvor samhandling står sentralt. Samfunnsentreprenører opererer ikke i isolasjon, og selv om det er samfunnsentreprenører som er de sentrale aktørene i denne studien, er det med en bakenforliggende forståelse om at de ikke ville kunne operere alene. Denne forståelsen kommer fram gjennom momenter som nettverk, kunnskap og kulturell kontekst.

Kapitlet har åpnet med en bred forståelse av entreprenørskap og innovasjon for deretter å snevre diskusjonen inn mot en prosessuell tilnærming til entreprenørskap.

Samfunnsentreprenører er en gruppe entreprenører som er lite studert og denne studien vil derfor bidra til en større kunnskap om hvordan samfunnsentreprenører bidrar til innovasjon i en distriktskommune.

For å se hvordan samfunnsentreprenører bidrar til innovasjon i en distriktskommune har jeg utarbeidet et analytisk rammeverk for oppgaven som presentert i figur 1. Denne figuren illustrerer hvordan problemstillingen blir satt inn i en overordnet modell, hvor jeg spør hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon i en distriktskommune.

Problemstillingen vil bli studert gjennom de tre teoretiske konseptene årvåkenhet, kunnskap og nettverk, for å forklare samfunnsentreprenørers rolle i regional innovasjon.

Figur 1 Analytisk rammeverk

I neste kapittel vil den metodiske tilnærming og ulike valg som ligger til grunn for feltarbeidet i denne studien bli presentert.

3. Metode

3.1. Innledning

I dette kapittelet vil den metodiske tilnærmingen, planlegging og gjennomføring av studien bli presentert. På bakgrunn av studiens eksplorative problemstilling argumenterer jeg for at casestudie vil være mest formålstjenlig. Videre presenteres semi-strukturert intervju som metode for produksjon av empirisk data. Forskningsprosessen som blir presentert i modell 2 viser til studien som både a-teoretisk og fortolkende casestudie avhengig av hvilken fase forskeren befinner seg i i feltarbeidet. Svakheter og fordeler med valgte metodetilnærming vil også bli drøftet. I tillegg vil selve forberedelse, innhenting og utførelse av intervjuene med samfunnsentreprenører i Sokndal bli gjort rede for. Jeg har hele tiden reflektert rundt valg og utførelse og har stilt meg selv spørsmål underveis for å kunne ha en utforskende og lærende prosess til fenomenet samfunnsentreprenører. Studiens reliabilitet og validitet har derfor blitt drøftet gjennom hele kapittelet, men tas også opp igjen mot slutten av kapittelet. Til slutt drøftes de etiske overveielserne som er gjort i studien.

3.2. Utgangspunkt for studien

Høsten 2015 startet jeg med å utforske mulige tema for min masteroppgave. På denne tiden utforsket jeg temaet entreprenørskap for næringsutvikling i perifere områder i Norge. Etter flere samtaler med lokalbefolkningen i distriktskommunen Sokndal, bemerket flere av samtalepartnerne at ildsjelene i lokalsamfunnet var viktige bidragsytere for utvikling av plassen. Dette ble også bemerket i pilotstudie jeg gjennomførte julen 2015 med informanten Gudmund Holmen, tidligere ordfører og lærer med stor interesse for kommunens lokalhistorie. Litteratursøk viste at Nordlandsforskning hadde gjort tilsvarende forskning om innovative bygdemiljøer (Borch & Førde, 2010). I denne forskningen ble ildsjeler betegnet som mulige samfunnsentreprenører, som har blitt funnet å være en ressurs for å skape innovative bygdemiljøer. Jeg har valgt å bygge videre på denne forskningen ved å studere selve fenomenet samfunnsentreprenører sett fra deres eget ståsted, gjennom å bruke deres egne refleksjoner og tolkning for å kunne utforske om hvordan de fremmer innovasjon i en distriktskommune.

Denne tilnærmingen klargjør den epistemologiske posisjonen som er tatt i studien.

Epistemologi handler om hvordan man produserer kunnskap i lys av hva man anser som akseptabel kunnskap (Johnson & Duberly, 2000; Nyeng, 2012). I denne studien er den

subjektive refleksiviteten til samfunnsentreprenører ansett som den viktigste kilden til forståelse og utforskningen av fenomenet og dens påvirkning til innovasjon (Arbnor & Bjerke, 2009; Dasgupta, 2015). Valgene i forskningsprosessen har blitt gjort med utgangspunkt i denne epistemologiske posisjonen, og har derfor spilt inn på de metodologiske valgene som er tatt (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2012). Andersen (1997, s. 27) fremhever likevel at *«trinnene i en forskningsprosess er viktige elementer, men sammenhengen mellom dem er viktigere enn rekkefølgen»*.

3.3. Casestudie

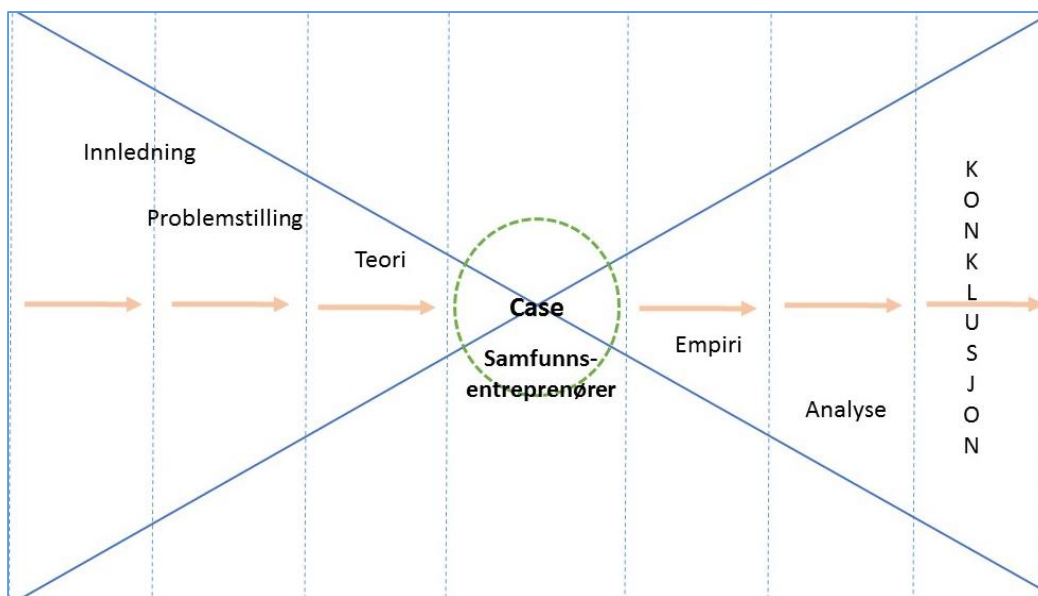
Yin (2014) hevder at casestudie er relevant i tilfeller hvor problemstillinger handler om «hvordan» og «hvorfor» spørsmål om et fenomen, og er derfor formålstjenlig med min problemstilling; hvordan fremmer samfunnsentreprenører innovasjon i en distriktskommune. Det er ikke noen klare definisjoner om hva et case er, eller hvordan man skal definere case. Likevel kan man finne likheter som argumenterer for casestudie når målet er å utforske et komplekst fenomen (Andersen, 1997; Becker, 1993; Glaser & Strauss, 1967). Man må trekke ut essensen av komplekse sammenhenger, utvikle hypoteser og prøve ut implikasjoner av teori (Andersen, 1997). Yin (1981) og Andersen (1997) viser til casestudie som en empirisk undersøkelse av et fenomen, gjerne enheter som enkeltindivider, hvor det handler om noe som skjer eller har skjedd og som skiller dem fra andre fenomener. På samme tid sier Andersen (1997, s. 61) at *«det er ikke et entydig svar på hva et fenomen er et case av. Et case kan sees som et eksempel på mange ulike empiriske, så vel som teoretiske, univers, avhengig av hva man vektlegger»*.

Videre forklarer Yin (1981) casestudie som en undersøkelse av et fenomen i sin naturlige kontekst, hvor grensene mellom kontekst og fenomen ikke alltid er tydelige. Man skal derfor være forsiktig med å bruke fenomenet som en uavhengig variabel, fordi det kan være vanskelig å skille det som studeres fra den konteksten det inngår i (Andersen, 1997; Cope, 2005). Yin (1981, s. 61) forklarer det slik *«the determination of what is 'meaningful' requires some sense of what the case is all about»*. Det innebærer en korrekt gjennomgang av fakta rundt case, vurdere alternative forklaringer av disse faktaene og konkludere basert på en enkelt forklaring som virker mest i sammenheng til fakta (Yin, 1981). Jeg vil derfor presentere konteksten for Sokndal i kapittel 4 før jeg går videre inn på samfunnsentreprenørene som er studert. Kombinerer man tilnærmingen fenomen og kontekst

kan man få en bedre forståelse som gjør det mulig å fokusere på teoretiske variabler (Andersen, 1997). Andersen (1997) tilføyer at prosessen for å utvikle analytiske forenklinger er avhengig av forskerens evne til å definere hvilke teoretiske variabler case er et interessant eksempel på. I denne studien har jeg derfor valgt å studere hvordan samfunnsentreprenører realiserer entreprenørielle muligheter.

3.3.1. Ulike typer casestudier

I følge Lijphart (1971) kan man skille mellom seks ulike typer casestudier; den a-teoretiske, den fortolkende, den hypotesegenererende, den teoribekreftende, den teorisvekkende og den avvikende. Lijphart presiserer samtidig at studier ofte passer inn i flere av de nevnte kategoriene. A-teoretisk case er egnet der tema er knytte til spesielle hendelser, sosiale grupper eller miljøer (Andersen, 1997). Man legger mer vekt på å formidle den sosiale virkeligheten, enn på utvikling av teori og begreper (Andersen, 1997). Nært opp mot den a-teoretiske case, startet denne studien induktivt med en undrende og spørrende tilnærming til den sosiale virkeligheten til samfunnsentreprenører for å kunne utforske hvordan de påvirker til innovasjon i en distriktskommune. Med andre ord et utforskende, eksplorativt studie som blir illustrert som en åpen trakt i figur 2;

Figur 2 Studiens forskningsprosess

Figur 2 viser en bred og åpen forståelse av en observasjon, som for eksempel samfunnsentreprenører. Etter hvert som studien ble snevret mer inn, valgte jeg å bruke etablert teori som et rammeverk for å strukturere studien om samfunnsentreprenører. På denne

måten kunne jeg åpne opp for å bruke sammenstillingen av teori og empiri mot et fortolkende casestudie. A-teoretisk og fortolkende casestudie likner mye på hverandre ved at begge er interessert i selve casen og ikke i å formulere generell teori (Andersen, 1997; Lijphart, 1971). Gjennom denne tilnærmingen studerer jeg aktørene i deres naturlige sosiale settinger, deres egne subjektive forståelser og refleksjoner for å kunne fange opp kompleksiteten og avdekke deres bidrag til innovasjon (Eriksson & Kovalainen, 2008). I kjernen av studie, grønn stiplet sirkel i figur 2, gjør jeg ikke krav på objektivitet, hvor jeg som forsker må stå utenfor eller over det som studeres. Målet er likevel å gi et tilnærmet «sant» bilde av det som studeres hvor samfunnsentreprenørene, som fenomen, er den viktigste kilden til å utforske dette bildet (Andersen, 1997). Svarene vil ikke nødvendigvis være enkle, men kan bidra til en større forståelse og tolkning av fenomenet (Arbnor & Bjerke, 2009).

Etter hvert som empiri ble utarbeidet og analysert kunne jeg tolke fenomenet samfunnsentreprenører videre, gjennom å få en dypere forståelse av handlingene de gjør ut i fra meningsinnholdet de tillegger sine handlinger. Denne fortolkningen skjer gjennom hele prosessen og kalles ofte for en hermeneutisk sirkel (Dalen, 2011). Sirkelen er ikke lukket, men har heller form som en spiral der forståelsen for fenomenet (forhåpentligvis) stadig blir større. Med andre ord, man vil aldri kunne forstå noe helt korrekt, men gjennom å tilegne meg mer kunnskap om samfunnsentreprenører vil forståelsen av dette fenomenet og dens påvirkning til innovasjon kunne utvikle seg som en spiral (en hermeneutisk sirkel). Denne prosessen av tilegnelse av ny forståelse kan fortsette i det uendelige (Dalen, 2011). Det kan være vanskelig å avgjøre når en slik hermeneutisk orientert forskningsprosess skal eller bør avsluttes. En regel kan være at når produksjonen av data ikke tilfører forståelsen noe nytt av særlig relevans, kan man avslutte studien.

3.3.2. Generalisering

I en teoretisk kontekst handler studiens case om å generere ny kunnskap om hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon. Som allerede begrunnet er konteksten en del av studien, og kan derfor føre til store utfordringer fordi det vil være mange variabler som fremkommer i hver empiriske undersøkelse (Yin, 1981). Alle samfunnsentreprenører som er intervjuet har sin unike historie og sine refleksjoner, men dersom jeg på tross av ulikheter kan finne mønster som kan underbygge generelle sammenhenger, mener Andersen (1997) at man vil kunne generalisere. Andersen (1997) beskriver en case som en forskningstilnærming med

formål å generalisere. Yin (1981) har argumentert at det ikke er det statistiske, men analytiske eller teoretiske representativiteten som gjør at man kan generalisere på bakgrunn av casestudie. Andersen (1997) ønsker å bryte ned påstanden med at casestudie kun er orientert mot det unike, og sier at det også handler om generalisering. «*Generalisering dreier seg om begrepsgjøring og klargjøring av sammenhenger som er gyldige for bestemte klasser av fenomener og under bestemte betingelser*» (Andersen, 1997, s. 16).

Analyser handler om å bevisst modellere og velge ut for å strekke seg mot «*kvalifiserte generaliseringer*» (Andersen, 1997, s. 16). Fordi man tar utgangspunkt i en teoretisk definert del, jobber man frem modeller som ligger til grunn for å generalisere. I denne studien har jeg valgt å se på fenomenet innenfor det teoretiske rammeverket realisering av entreprenørielle muligheter. Det finnes likevel store diskusjoner til bruk av modeller, men Andersen (1997, s. 22) mener at det viktigste er at man har «*et bevisst forhold til de forutsetningene som bygges inn i en modell*», og at modellen kun fanger inn deler av et fenomen hvor alternative tilnærminger kan gi andre resultater. Det handler om å vise til hvordan sosiale situasjoner blir formet av utenforliggende faktorer.

3.3.3. Styrker og svakheter med casestudie

I likheter med andre metoder har også casestudie både sterke og svake sider. Siden det ikke er en utstrakt enighet om hva et case er, kan også bruken av case bli for generell. I denne studien har jeg basert meg på Andersens (1997) teoretiske grunnlag om casestudie og vektlegger få enkeltheter for studie av case samfunnsentreprenører. På denne måten har jeg mulighet til å studere et kompleks fenomen ved å utforske og fortolke informantenes refleksjoner, meninger og forklaringer (Cope, 2005). Patton (2002) mener det handler om å forklare hva mennesker erfarer, og hvordan de erfarer det de har erfart.

Denne tilnærmingen kan også være argumentert som en svakhet fordi representativitet og begrenset mulighet for generalisering kan være et problem (George, Bennett, Belfer Center for, & International, 2005). Den teorien som er anvendt for å belyse samfunnsentreprenørers påvirkning på innovasjon i en distriktskommune er imidlertid ikke anvendt for å teste teoretisk hvorvidt samfunnsentreprenører er effektive i påvirkning av innovasjon (Dasgupta, 2015). Teorien er i tråd med det fortolkende casestudie anvendt for å belyse samfunnsentreprenørers egne refleksjon rundt realisering av entreprenørielle muligheter, og gi

et rammeverk for analysen. Fortolkningene som utledes i analysen er å regne som generaliserbare til andre distriktskommuner, og legger også grunnlag for videre studier. Casestudie er også anvendelig når den etablerte kunnskapen på feltet er lite utviklet, og man kan ta en eksplorativ tilnærming for å avdekke en ny forståelse om samfunnsentreprenører, hvordan de arbeider, hvordan de motiveres og ser muligheter, og med det gi et svar på hvordan de bidrar til innovasjon.

3.4. Produksjon av data

Som allerede presentert ovenfor er metodevalg noe man gjør ut i fra formål, teoretisk utgangspunkt og problemstilling, hvor hele forskningsprosessen må vurderes (Andersen, 1997; Arbnor & Bjerke, 2009). Denne studien tar en kvalitativ tilnærming til en eksplorativ problemstilling hvor det søkes å forstå og fortolke fenomenet som helhet, gjennom samfunnsentreprenørers refleksjoner og tolkninger. På denne måten er man mer opptatt av tankesett og utsagn, enn av ord og tall.

Feltarbeidet har derfor primært basert seg på semi-strukturerte intervjuer med åtte samfunnsentreprenører. I samsvar med Andersen (1997) og Yin (1981) har jeg også utarbeidet et kontekstkapittel om distriktskommunen Sokndal (se kapittel 4) for å kunne forstå samfunnsentreprenørenes refleksjoner innenfor deres egen kontekst. Kommunens nettsider, Store norske leksikon og Statistisk sentralbyrås (SSB) statistikkbank har blitt brukt for å kartlegge eventuelle kontekstuelle hendelser og informasjon som kunne bidra til dette kapitlet.

Tabell 1 Oversikt over datakilder

Datakilde	Data	Metode
Forstudie	Samtale med Gudmund	Kvalitativ
Samfunnsentreprenører	Åtte semi-strukturerte intervjuer	Kvalitativt
SSB og kommunens nettside og dokumenter	Kontekstuell data fra Sokndal	Kvantitativt

3.4.1. Semi-strukturert intervju

Datainnsamlingen ble primært gjort gjennom intervju, basert på en semi-strukturert intervjuguide. Når man utfører et semi-strukturert intervju har man et utarbeidet oppsett, men man har muligheten til å variere ord og rekkefølge (Eriksson & Kovalainen, 2008). Materialet er systematisk og innholdsrikt, men tonen på intervjuet kan variere og være mer samtalebasert og uformelt (Eriksson & Kovalainen, 2008). Semi-strukturert intervju blir forklart som en samtale med hensikt (Ryen, 2002)

Fordelen med et semi-strukturert intervju er kombinasjonen av å gi informantene rom for å fortelle sin historie, samtidig som det gir mulighet til å følge opp om perspektiver og tendenser som ligger utenfor forskerens daværende referanseramme (Eriksson & Kovalainen, 2008). Silverman (2006) mener at denne tilnærmingen kan gi dypere forståelse og bredere tilgang til informantenes erfaring og forståelse av fenomenet som studeres. Yin (2014) viser til intervju som en av de viktigste kildene til casestudie fordi de er innsiktsfulle ved at de gir forklaringer samtidig som de gir personlige synspunkter. Semi-strukturerte intervju gir en større sikkerhet på at all informasjon er innhentet, samtidig som det gir frihet til deltakerne til å respondere og snakke fritt (Yin, 2014).

Utfordringen med et semi-strukturert intervju er å være sikker på at alle temaene blir dekket, samtidig som man ikke holder seg for mye til de planlagte spørsmålene. På denne måten kan man unngå å miste viktige momenter fra informantene. Det kan også være utfordrende å analysere fordi deltakerne responderer på deres egen varierende måte. Videre er intervju en tidkrevende metode, med tanke på forberedelse, utførelse og analyse, som skaper begrensninger for studiens omfang (Kvale, Brinkmann, Anderssen, & Rygge, 2015). Selve intervjuet er en personlig interaksjon mellom forsker og informant, og kan skape implikasjoner for kunnskapen som blir produsert (Kvale et al., 2015).

3.4.2. Intervjuguide

For å imøtekomme disse utfordringene var det viktig å utarbeide en god intervjuguide med målrettede og åpne spørsmål, slik at jeg lettere kunne lytte til det som ble sagt, hvordan det ble sagt, og bidra til et godt samspill mellom meg som intervjuer og mine informanter (Kvale et al., 2015). Det var viktig for meg å unngå partiskhet og refleksivitet ved at jeg kun skulle høre det som jeg ville høre, men åpne opp for at informanten kunne påvirke interaksjonen (Ryen, 2002). Grunnlaget for utvikling av intervjuguiden ble lagt ved at jeg først gjennomgikk

relevant teori og tidligere forskning (se kapittel 2). Etter kartlegging av teorien og tidligere forskning var det ikke kjent at det var gjort noen tidligere koblinger mellom samfunnsentreprenører og realisering av entreprenørielle muligheter. I utforming av intervjuguiden har jeg derfor valgt å kategorisere spørsmålene innenfor variablene som ble avdekket innenfor realisering av entreprenørielle muligheter, supplert med underspørsmål. Se intervjuguiden i vedlegg 1.

Intervjuguiden har, som følge av et eksplorativt studie, lagt til grunn åpne og utforskende spørsmål som skulle få samfunnsentreprenørene til å reflektere og dele av sine refleksjoner og erfaringer (Ryen, 2002). Den starter med en innledning hvor jeg informerte informanten om mitt utgangspunkt for studien, problemstilling og i tillegg fikk samtykke for lydopptaker og bruk av navn. Intervjuguiden startet deretter med innledende spørsmål om hvem informanten er, og hvilket forhold de har til Sokndal. Disse spørsmålene fungerte som en oppvarming for å gjøre informantene trygge i intervjusituasjonen (Ryen, 2002). Videre i intervjuet var det sentralt å la informanten fortelle sin historie på sin egen måte, ved at jeg som intervjuer holdt en lav profil, lyttet og kom med oppfølgings spørsmål dersom det var behov for det (Ryen, 2002). Mot slutten av intervjuguiden er det bygget opp til en refleksjon om informantens betydning for distriktskommunen, og skulle fungerte som en avrunding som gjorde at de også måtte reflektere direkte opp mot problemstillingen. Avslutningsvis ble informanten spurt om de hadde noe å tilføye, for å lage en positiv slutt (Ryen, 2002).

3.4.3. Valg av informanter

I denne studien er fenomenet samfunnsentreprenører case og jeg har derfor valgt å bruke samfunnsentreprenører egne refleksjoner og historier. På bakgrunn av Yin (1981) og Andersen (1997) som argumenterer for å se fenomen og kontekst i sammenheng, valgte jeg først ut konteksten for så å velge ut informantene. Valget ble Sokndal kommune, som er en typisk distriktskommune med usentral geografisk beliggenhet. Kommunen har opplevd en negativ flyttebalanse, mangel på relevant kompetanse og arbeidsplasser. I tillegg har forstudie og samtaler med lokalbefolkningen vist til aktuelle samfunnsentreprenører, og ble derfor et naturlig valg for min studie. Sokndal kan derfor argumenteres for å være representativ for distriktskommuner i Norge og er godt egnet som kontekst for min masteroppgave. I kapittel 4 blir konteksten beskrevet i mer detaljer.

For å komme fram til informanter brukte jeg min lokalkunnskap fra Sokndal, nettverk og forstudie som ga indisier på hvem som var aktuelle samfunnsentreprenører å intervjuer. Det var viktig å gjøre et utvalg basert på entreprenørielle handlinger. Min utfordring var i utgangspunktet å definere informantene inn mot kriterier for samfunnsentreprenører. Sikkerhet for dette kunne jeg ikke ha før intervjuene var gjennomført og jeg kjente til motivet for bedriftsetableringen til den enkelte.

Liste over informantene ble utformet på bakgrunn av kriterier som bygger på en definisjon om samfunnsentreprenører som folk som handler ut fra lokale entreprenørielle muligheter, har kjennskap til de menneskelige ressurser (lokalbefolkningen), og andre ressurser. De bidrar til å skape innovative, nyskapende bygdesamfunn gjennom entreprenørskaps aktiviteter som dekker samfunnsmessige behov og mål (Borch og Førde, 2010). Videre må de ha sin virksomhet/aktivitet i Sokndal. Det var også ønskelig å ha et mangfoldig utvalg hvor både menn og kvinner er representert.

I alle kommuner finnes det samfunnsentreprenører, enten de jobber i lag og foreninger, driver med store engasjementer eller bygdedager, står i spissen for lokalsamfunnets attraktivitet eller er næringslivsaktører som gjør en forskjell også for lokalsamfunnet (Vestby, Gundersen, & Skogheim, 2014). Det var viktig for meg å få tak i denne variasjonen av samfunnsentreprenører, og jeg har derfor valgt samfunnsentreprenører fra ulike områder; private aktører, kommunalt ansatte, de som driver næringsvirksomhet til frivillig arbeid. Alle ble intervjuet med utgangspunkt i en aktivitet eller bedrift de hadde vært med å realisere. Likevel har jeg også vært åpen for refleksjoner rundt andre muligheter som de har realisert.

Utvalgte informanter var som følger:

- Pål Thjømøe – Magma Geopark
- Eli Laupstad Omdal – Sogndalstrand kulturhotell
- Bess Grastveit – Jøssingfjord Vitenmuseum
- Nils Jacobsen – Cittaslow
- Christer Bu Mathiesen – Heroes of Haua
- Olav Lundø – Kjærlighetsvego & dialogkonferansen
- Solveig Nyheim – Amfiets Venner; Strandaspelet JO-Pynten i Guddal
- Brian Skjefrås – Dalane breiband

Utvalg av antall informanter kan variere ut i fra studiens hensikt og omfang (Kvale et al., 2015). På bakgrunn av kriteriene jeg hadde satt var det disse samfunnsentreprenørene som i første omgang skilte seg ut, og intervjuene ble vurdert til å være tilstrekkelig for å få belyst problemstillingen. Hver samfunnsentreprenør har fortalt en unik historie, og jeg mener derfor det var hensiktsmessig med åtte informanter. På denne måten fikk jeg også muligheten til å gå i dybden på de ulike intervjuene, for å forstå og fortolke fenomenet, og case kunne resultere i en ny lærdom om mening og adferd (Yin, 2012). I tillegg fikk jeg en bekreftelse i løpet av intervjuene, at flere intervjuer ville kunne gi interessante historier, men ville ikke være avgjørende for å tilføre noe nytt til analysen og konklusjonen i studien.

3.4.4. Praktisk gjennomføring av intervjuene

Alle intervjuene ble gjennomført i mars uke 11. Jeg møtte informantene på deres arbeidsplass eller hjemme hos dem, alt ettersom det passet for dem. Alle intervjuene ble gjennomført i Sokndal, med unntak av intervjuet med Pål (Magma Geopark) som jeg møtte i Egersund, nabokommunen. På denne måten var informanten innenfor en kjent og trygg kontekst og skapte et godt utgangspunkt for intervjuet.

Intervjuene varierte fra en halvtime til en time, alt etter hva informantene hadde å dele av informasjon. Jeg erfarte at i de korte intervjuene var det et større behov for at jeg stilte spørsmål. Disse informantene fikk derfor en naturlig oppbakking fra intervjuguiden. Mens i de lengre intervjuene tok informantene mer over, og snakket fritt. Noen ganger stoppet de opp og lurte på om det de fortalte var relevant, da bekreftet jeg dem om at det var det, og da fortsatte de å snakke videre. I disse intervjuene ble intervjuguiden brukt for å sjekke at alle områdene ble dekket for deretter å stille oppfølgingsspørsmål der det var behov for det. I flere av intervjuene virket det som om informantene trivdes i rollen hvor de fikk snakke om seg selv og det de har fått til av entreprenøriell aktivitet. De var tydelig stolte og ivrige. Jeg var hele tiden bevisst på å gi rom for spontanitet, refleksjoner og utdypninger, og dersom aktørene gikk utover spørsmålene har jeg latt dem snakke videre.

Spørsmålet om lydopptaker var også noe jeg måtte vurdere. Yin (2014) mener at det her handler om forskerens personlig preferanser. Jeg brukte lydopptaker med formål om å få en mer riktig gjengivelse av intervjuene. Jeg var opptatt av å gi den lite oppmerksomhet. Etter å ha fått godkjennelse av informantene la jeg den bevisst diskret på bordet og konsentrerte meg

deretter om informantene. Alle godkjente bruken av lydopptaker, uten å vurdere saken noe videre. Det var kun tre stykker som kommenterte lydopptakeren. Den ene gangen var det fordi informanten var redd for at den ikke skulle klare å ta opp lyden når den lå på bordet. Jeg forsikret han da om at det gjorde den. Den andre gangen ble informanten avbrutt av en kollega og valgte å gå ut av rommet for å gi en beskjed. Den tredje informanten viste gjennom hele intervjuet at han var fullt klar over lydopptakeren, fordi når han fortalte om sine nye gründerideer pekte han på lydopptakeren og sa «*det må du stryke fra den*». Den informasjonen har derfor ikke blitt transkribert og lydopptaket vil bli slettet ved fullført studien.

Siden jeg kunne ta opp intervjuene på lydopptaker, kunne jeg gi informantene min fulle oppmerksomhet, og på denne måten lytte skikkelig til det de fortalte, for deretter å stille oppfølgingsspørsmål der jeg mente det var behov for det. På denne måten fikk jeg en meningsfull samtale hvor informantene kunne snakke fritt og uavbrutt, og samtalen ble mindre formell.

På slutten av intervjuene sa alle at jeg kunne kontakte dem dersom noe var uklart. Jeg fikk inntrykk av at de var overrasket over hvor lett selve intervjuet hadde vært, og at de var usikre på om jeg hadde fått det jeg trengte. Jeg ba dem utdype dersom det var noe de mente de burde tilføye, og noen kom med noen små kommentarer.

Med en dobbelt rolle som intervjuer og samfunnsdeltaker innenfor konteksten som ble studert, har jeg nøye vurdert hvordan mitt forhold til Sokndal, mine holdninger og erfaringer vil kunne farge studien og tilnærmingen til samfunnsentreprenørene. Et annet dilemma er om informantene opptrer annerledes fordi jeg er fra Sokndal. Jeg har av den grunn valgt å legge vekt på å få de til å snakke gjennom åpne spørsmål. Selv om det var forhold jeg har hatt kjennskap til tidligere har jeg bevisst spurt dem om å fortelle slik at jeg kan få tak i deres refleksjoner og tolkninger uten å påvirke det fra min egen erfaring. Jeg har prøvd å jobbe med å reflektere over min erfaring gjennom å utfordre mine antakelser og underliggende kunnskap, og prøvd å gi informantene stemmen i min oppgave. Ryen (2002) viser til tillit som et sentralt begrep når man skal gjøre et intervju. Her mener jeg det kan være positivt at informantene kjenner til hvem jeg er og hva jeg gjør. På denne måten blir samtalen lettere og man kan få tilgang til nye refleksjoner som en fremmed kanskje ikke ville hatt samme forutsetning for å få.

Totalt sett satt jeg igjen med åtte verdifulle intervjuer, hvor jeg opplevde at informantene har svart reelt og ærlig på det jeg har spurt om. De empiriske funnene vil bli presentert videre i kapittel 4.

3.5. Databearbeiding og analyse

Allerede under intervjuene starter analysen (Ryen, 2002). Ryen (2002) mener at hver gang man foretar et nytt intervju, deltar man i en dialog mellom teori, tidligere intervju og det pågående intervjuet. Fordi under selve intervjuet får man assosiasjoner til både teori og tema. Jeg erfarte for eksempel at flere informanter kom med eksempler som var i relasjon til hverandre, samtidig som de også henviste til hverandre. Mange kom også med de samme utviklingspotensialene i Sokndal.

Jeg valgte å transkribere ordrett hva som ble sagt inn i et Word dokument ved hjelp av programmet VLC slik at jeg kunne lytte til opptakene med langsom avspilling og transkribere uten for mange avbrytelser. Transkriberingen ble gjort kort tid i etterkant av intervjuene, og utført av meg selv. På denne måten fikk jeg en unik sjanse til å få enda dypere kjennskap til materialet og gjøre en meningsanalyse av dataene. Analysen fortsatte med andre ord under transkriberingen av lydopptakene. Samtidig gjør også transkriberingen at man får en strukturert oversikt over data materialet som er selve starten på analysen (Kvale et al., 2015).

Analysen av kvalitativ data er en lang prosess, og handler alltid om å redusere datamengden (Ryen, 2002). I samsvar med (Yin, 2014) har jeg utarbeidet en teoretisk analysemodell (figur 1, s. 23). Denne analysemodellen ble brukt for utarbeidelse av intervjuguide og legger derfor et godt grunnlag for analysen av datamaterialet.

Etter å ha transkribert intervjuene gikk jeg gjennom hvert enkelt intervju for å finne ut hva som passet inn i de ulike kategoriene fra analysemodellen: årvåkenhet, kunnskap og nettverk. Når datamaterialet var sammenfattet i kategorier fikk jeg lettere en oversikt, slik at jeg kunne starte med å identifisere mønstre (Yin, 2014) av samfunnsentreprenørenes bidrag til regional innovasjon. Informantenes tanker, refleksjoner og erfaringer gir et grunnlag for å sette seg inn i deres ståsted og utvikle en forståelse av materialet som går utover en beskrivelse av deres synspunkter (Kvale et al., 2015). Jeg som fortolker har prøvd å gå utover det informantene har

sagt og prøvd å finne en meningsstruktur og betydningsrelasjon som ikke umiddelbart kommer frem, og kan henvises til det Kvale et al. (2015) kaller meningsfortolkning. En meningsfortolkning som utvikles mellom min forforståelse, faglige forankring, og tendenser i dataen (Kvale et al., 2015)

3.6. Validitet og reliabilitet

For at en studie skal være av god kvalitet må det vises til faglig bevissthet om de metodologiske valgene. I denne sammenhengen er det vanlig å skille mellom reliabilitet og validitet (Ryen, 2002). En valid studie handler om at jeg som forsker har produsert og fortolket data slik at konklusjonen reflekterer og representerer samfunnsentreprenørenes virkelige verden (Yin, 2011, s. 78). Min første overveielse handler om gjennomføring av intervju. Først måtte jeg identifisere et lokalsamfunn hvor det var entreprenøriell aktivitet. Jeg la her til grunn Statistisk sentralbyrås kommuneklassifisering for å velge en egnet distriktskommune. I tillegg ga både forstudie i jula og lokalsamfunnet indisier på samfunnsentreprenører som jeg burde snakke med. En utfordring ved å velge ut samfunnsentreprenører for min studie handler om deres motiv for å skape noe for fellesskapet. Jeg kunne ikke på forhånd være helt sikker på at informantene var reelle samfunnsentreprenører før etter intervjuet. Likevel var deres entreprenørielle bedrift/aktivitet et godt tegn på dette motivet. Jeg mener at utvalget var kvalitetssikret så langt det var mulig gjennom forstudie og kriterier som var satt. Flere av informantene refererte til hverandre i løpet av intervjuene og støttet opp om et representativt utvalgt.

Reliabilitet handler på sin side om studien er pålitelig, overførbart og bekreftende (Ryen, 2002). Med andre ord, dersom man gjentar studien vil man kunne komme fram til det samme svaret (Yin, 2014; Ryen, 2002). Siden casestudie har en eksplorativ tilnærming kan det være vanskelig å få nøyaktig samme svar og studien har bevisst hatt fokus på en transparent forskningsprosess. Eksempelvis har intervjuguiden blitt lagt ved (vedlegg 1). På denne måten har andre mulighet til å vurdere det jeg har gjort i min studie, og eventuelt kopiere studien. Jeg har videre basert meg på Andersens (1997) teori som sier at man bør sammenfatte et kompleks casemateriale på en enkel måte, uten at det oppfattes som at vesentlige sider ved case går tapt. Det teoretiske rammeverket har hjulpet meg i denne prosessen siden jeg har basert intervjuguiden på teoretiske variabler utarbeidet i analysemodellen (s.23). I analysen generaliserer jeg med forenlighet på bakgrunn av eksisterende kunnskap på området.

Oppsettet for forskningsdesignet skal gjøre det mulig å teste ut studiens generalisering dersom man studerer case innenfor en annen kontekst.

I tillegg har jeg i intervjuene vært bevisst på min rolle i lokalsamfunnet, og prøvd så langt det er mulig å la samfunnsentreprenørene snakke fritt uten å påvirke dem. Fullstendig objektivitet er uoppnåelig, selv om det bør være idealet i all type forskning. All data er produsert over en kort tid, en uke, og informasjonen er derfor ikke farget av ulike kontekstuelle påvirkninger. Selve intervjuet er tatt opp og kan kontrolleres. Informantene fikk formidle sin historie uten tidspress eller andre avgrensninger. Ut ifra en totalvurdering av metode for innsamling og bearbeiding av data mener jeg derfor at påliteligheten i dataen er høy.

3.7. Etiske vurderinger

Fra et forskningsetisk ståsted, er intervjuenes anonymitet viktig å avklare. På grunnlag av at informantene holder til i en liten distriktskommune, hvor deres bedrifter og aktiviteter er lett gjenkjennelige, konkluderte jeg med at deres stemme lett ville kunne kobles tilbake til dem i en ferdig publisert masteravhandling. Lokalsamfunnet er for gjennomsiktig til at det ga noen mening å holde dem anonyme. Ingen av informantene reagerte noe ved dette, og signerte samtykkeskjema (se vedlegg 2).

*«Ingen problem, jeg legger ikke skjul på noe av dette. Jeg sier alt i offentlighet»
(Eli, Sogndalstrand).*

Studie har også informert informantene om fritt og informert samtykke og fikk beskjed at de når som helst kunne trekke seg fra intervjuet. Lydopptak og transkribering ble også informert om og godkjent.

Metodekapittelet har nå redegjort for bruk av casestudie, semi-strukturert intervju og videre overveielser og valgt som har blitt gjort i denne studien. Før jeg videre presenterer empirien som har blitt produsert gjennom intervjuene, vil jeg først gi en kort presentasjon av konteksten som samfunnsentreprenørene fungerer i. Som argumentert for i dette kapitlet henger case og kontekst nøye sammen, og man må derfor se rundt case for å forstå fenomenet samfunnsentreprenører.

4. Presentasjon av Sokndal konteksten for casestudiet

4.1. Innledning

I denne studien har jeg valgt å studere åtte samfunnsentreprenører fra Sokndal kommune. Alle samfunnsentreprenørene som er intervjuet har realisert sine muligheter i denne distriktskommunen, og jeg vil her gi en deskriptiv redegjørelse for konteksten før jeg i neste kapittel gjenforteller informantenes historier. Kapitlet har hentet informasjon fra kommunens egne nettsider og dokumenter (Jacobsen, 2009; Sokndal Kommune, 2012a, 2012b), Store norske leksikon (Thorsnæs, 2016) og statistikk fra Statistisk sentralbyrå (Statistisk Sentralbyrå, 2016) .

4.2. Beliggenhet

Sokndal er den sørligste kommunen i Rogaland, og er en av fire kommuner (Egersund, Moi, Bjerkreim og Sokndal) i Dalaneregionen. Distriktskommunen ligger geografisk usentralt med grenser til nabokommunene Egersund, Moi og Flekkefjord. Den ligger ved riksvei 44, Nordsjøvegen, 110 km fra Stavanger. Kartet under viser en bedre visualisering av beliggenheten:

Bilde 1 Sokndal kommunes beliggenhet³

³ Kart over Sokndal (2016). Hentet fra:

https://www.google.no/maps/place/Sokndal/data=!4m2!3m1!1s0x4639fe7768223fe5:0x515ee0d3eac968a1?sa=X&ved=0ahUKEwiS_dPf0dnLAhWBCpoKHf7DDw0Q8gEIGjAA

Sokndal kommune har et areal på 294 km², et areal som består av kupert terreng. Kommunen har en kystlinje på 48 km mot Nordsjøen, sju fjordarmer og er ellers kjennetegnet av dype daler og høye fjell. Geologien har utpreget seg med fjell over ca. 900 millioner år gamle, med Europas største forekomst av ilmenittmalm.

4.3. Folketall og demografiske trekk

Fra perioden 1960 til ca. 1996 var folketallet i Sokndal stabilt og lå på omkring 3500 innbyggere. Men i 1997 mistet hjørnesteinsbedriften Titania AS en viktig leveranse, som betydde reduksjon i produksjon, og dermed en reduksjon av antall ansatte fra 310 til omtrent 190. Denne nedbemanningen førte til at flere flyttet ut av kommunen og folketallet ble redusert med ca. 300 personer. Antall nyfødte, barn og ungdom gikk ned, mens antall eldre økte. En rapport utarbeidet for kommunen, presentert av Asplan Viak i 2012 har forklart nedgangen med fallende fødsler og negativ flyttebalanse. Unge mennesker flyttet ut av bygda, ofte på grunn av utdanning og har ikke flyttet tilbake etter fullført utdanning. Rapporten viser til de tidligere nevnte utfordringer distriktene i Norge står overfor, negativ flyttebalanse, mangel på relevant kompetanse og arbeidsplasser. Likevel, skal man tro folketallets økning på en prosent fra 2015 til 2016, har denne negative utviklingen begynt å snu. Per 1. januar 2016 hadde kommunen 3313 innbyggere. Tilflytning til kommunen er av interesse grunnet tilførsel av arbeidskraft, med mennesker som tenker nytt, og bringer med seg ny kunnskap, nye perspektiver og erfaringer om entreprenørskap.

4.4. Næringsliv

Historisk sett har kommunen alltid vært en bergverkskommune og har drevet med gruvedrift siden 1800-tallet. De geologiske ressursene av malmårer har gjort Sokndal til Norges største bergverkskommune med ilmenittmalmbedriften Titania A/S og pukverket NCC Fjordstein. Hjørnesteinsbedriften Titania er viktig for Sokndal, men har også gitt utfordringer i årenes løp, gjennom nedbemanning ved kutt i leveranseavtaler. Kommunen har også metallvare- og maskinindustri. Av annet næringsliv finner man blant annet asfaltverk, bilruteselskap, mekaniske bedrifter, vaskeri, næringshage, servicebedrifter, en rekke forretninger, skaldyroppdrett, fiske, landbruk og reiseliv.

4.4.1. Kultur og reiseliv

Sokndal har markert seg innenfor reiseliv og kultur de siste årene. Selv med et lite budsjett på kultur ble Sokndal i 2005 kåret til Rogalands kulturkommune. Denne prisen henger nært sammen med kommunens medlemskap i den internasjonale Cittaslow-bevegelsen, som vil bli nærmere presentert i neste kapittel. Også fredningen av ladestedet Sogndalstrand, i 2005, har betydd mye for Sokndals kulturmiljø, med satsing på kulturhotell, gallerier, butikker, havrafting og utendørs amfi med skuespill og konserter, for å nevne noen. Sogndalstrand er blant de best besøkte reisemål i Rogaland, og spiller derfor mye inn på næringsutviklingen i Sokndal.

5. Empiri

I empirikapittelet presenterer jeg informantenes historier ved bruk av variablene fra det analytiske rammeverket i figur 1 (s.23): årvåkenhet, kunnskap og nettverk, for å vise hvordan samfunnsentreprenører forteller at de realiserer muligheter og fremmer innovasjon i en distriktskommune. Selv om jeg deler opp empirien i disse kategoriene, ser jeg kategoriene likevel i sammenheng med hverandre for å kunne forklare fenomenet samfunnsentreprenørers bidrag til innovasjon i en distriktskommune. Siden jeg i denne studien forsøker å få en større forståelse av samfunnsentreprenører og deres realisering av muligheter, ser jeg det som naturlig å starte med en innledning til hver samfunnsentreprenørs unike historie om deres bedrift og aktivitet som de har realisert og deres redegjørelse for opphavet, motivasjonen og gjennomføringen av muligheten de har realisert. Med andre ord, deres årvåkenhet. På denne måten blir man bedre kjent med samfunnsentreprenørene og får en forståelse av ståstedet de forteller og reflekterer videre ut i fra. Empirikapitlet fortsetter deretter med kunnskap og nettverk. Kapitlet vil avsluttes med en presentasjon av samfunnsentreprenørers syn på innovasjon.

For en bedre oversikt over de studerte samfunnsentreprenørene er de presentert i en tabell:

Tabell 2 Utvalget av samfunnsentreprenører som er intervjuet

Navn	Tilknytning til Sokndal	Utdanning	Arbeidssituasjon	Realisering av bedrift/aktivitet
Pål Thjømøe	Tilflytter fra Drammen	Geolog, teknisk tegner, engelsk, handel & kontor	Daglig leder Magma Geopark	Magma Geopark
Eli Laupstad Omdal	Tilflytter fra Volda	Kroppsvingslærer Etablerer skolen	Hotell direktør	Sogndalstrand kulturhotell
Bess Grastveit	Lokal	Bankerfaring, økonomi og ledelse	Prosjektleder	Jøssingfjord Vitenmuseum
Nils Jacobsen	Lokal	Markedsføring, økonomi og administrasjon	Næringssjef	Cittaslow
Christer Bu Mathiesen	Lokal	Bachelor og master i idrett, historie og naturfag.	Lærer	Heroes of Haua
Olav Lundø	Tilflytter fra Haugesund	Sykepleier	Sykepleier	Kjærlighetsvego & dialogkonferanse
Solveig Nyheim	Lokal	Lærer	Lærer	Amfiets Venner & Strandaspelet
Brian Skjefrås	Lokal	Bank, jus	Advokat og gründer	Dalane breiband

5.1. Årvåkenhet til nye muligheter gjennom engasjement og kreativitet

Pål Thjømøe – Magma Geopark

Pål kom først til Sokndal i 1995 fordi han og kona fikk jobb i Sokndal. Han startet først på Fjordstein pukkverk i Rekefjord innenfor hms og kvalitetssikring. Videre gikk jobben over til å få ansvar for shipping. Fra tidligere hadde Pål blitt godt kjent med det han uttaler som «den spesielle geologien» i Sokndal og Dalane. Og når det da på 2000-tallet var noen som begynte å snakke om geoparker, som var noe nytt som kom, ble Pål interessert.

Bilde 2 Pål, Magma Geopark

(hentet fra <http://magmaageopark.no/team/>)

En geopark innebærer at man validerer et område for å utnytte det ved å bruke det i en eller annen form for skoleverk og bærekraftig turisme for å skape næring med utgangspunkt i geologien. Pål startet da på deltid med å realisere denne muligheten i 2005, samtidig som han fortsatte i sin gamle jobb. Men i 2008 gikk han inn for fullt, og Pål forteller at det handler om å gjøre de som bor her bevisste på hva som finnes rundt dem samtidig som man skaper kunnskapsjobber:

«Det var jo en mulighet til å skape aktivitet i et området som trenger på en måte kunnskapsjobber. Men du trenger jo litt utdannelse for å jobbe i en geopark. Det mangler jo her. Så det var jo mye pluss for geoparken. Fordi man har lav utdannelsessnitt, sånne ting. Å skape noe slik at folk her blir mer klar over hva de har rundt seg. For de er jo født og oppvokst her, og de ser jo ikke hva det er de har rundt seg. Ser jo ikke at det er noe spesielt her».

Magma geopark dekker de fire Dalane kommunene, samt Flekkefjord kommune. De jobber med å etablere lokaliteter som gir utendørs opplevelser slik at man kan lære mer om geologi og kultur. Disse lokalitetene er utarbeidet for lokale, men også for å tiltrekke turister til området. Geoparken er på omtrent 2320 km² med karakteristisk landskap og bergart som også har påvirket kultur og levemåte i århundrer. Geologien er grunnen for at området har blitt en geopark og i 2016 ble parken også en offisiell UNESCO Global Geopark.

I spørsmålet om hvordan Magma Geopark ser muligheter, forteller Pål at det handler om å utvikle områder, og at de ofte blir spurt av kommunene i Dalane eller privatpersoner som finner noe spesielt.

«De har jo hele tiden en strategi på hva de vil utvikle. Som i Sokndal er det veldig klart at det er Jøssingfjord som er nr. en som man skal utvikle, området der med Jøssingfjord senteret. Også er det Blåfjell som er et utviklingspotensialet, der er det satt opp plakater».

Pål mener at gjennom å utvikle disse områdene vil man i Sokndal kunne skape videre muligheter for andre fordi man bringer flere turister til området. *«For det er klart det vil jo bli mer behov for parkering, overnatting og bespisning framover»*, sier Pål.

Eli Laupstad Omdal – Sogndalstrand Kulturhotell

I 1993 bodde Eli sammen med familien sin i Frankrike, hvor de reiste mye rundt på landsbygda. Her følte de seg utrolig velkomne, fikk smake den lokale maten og vinen, og selv om de bodde på pensjonater med dusj og toalett på gangen, så følte de det som luksus. Dette var ekte! Gjennom disse erfaringene innså både Eli og hennes mann at man ikke trenger å drive noe stort for at det skal være bra.

Bilde 3 Eli, Sogndalstrand Kulturhotell

(Hentet fra:
<http://www.sogndalstrand-kulturhotell.no/>)

«Og det var da vi sa, vi har Sogndalstrand, gobba det er jo en kulturskatt som ligger der».

«Det ligger her, det var jo bare å ta det å se mulighetene. Og det er slike perler som ligger rundt i hele Norges land, og det er jo bare noe med å se det for at man da skal lykkes».

Eli håpet egentlig at noen andre skulle starte noe der, men sammen med mannen sin bestemte de seg for at dersom ingen hadde startet noe før de kom hjem igjen fra Frankrike, skulle de gjøre det.

«For vi fikk liksom ideen, ideen må bli sådd. Og vi ante egentlig ikke hva vi gikk til».

Eli er egentlig kroppsøvlingslærer, og hadde ingen erfaring innenfor bedriftsetablering. Hun startet derfor på en etablererskole. Her erfarte hun at de fleste skulle starte hobbyvirksomheter, men Eli hadde bestemt seg for at hun skulle starte en næring. Hun er opptatt av å skille hobby og næring; *«Veldig mye begynner som en hobby, men vil du ha næring så må du satse 120%. Og det var det vi bestemte oss for, å satse 120%».* Eli og hennes mann pantsatte derfor hus og hjem, og alt de eide. *«Jeg hadde aldri gjort det i dag. Men vi tenkte at dette går veien, og det tror jeg er en av suksess faktorene»*, sier Eli. Samtidig tror hun at det handler om å være litt utradisjonell og si at *«dette skal vi få til, selv om regelverket sier at dette skulle vi egentlig ikke fått til».*

Eli startet først med en liten kafe som kalles Krambua, og ettersom årene har gått har de kjøpt opp flere hus, hvor de driver restaurant, kafé, butikk og hotell. Hun har hele tiden vært opptatt

av å bevare den gamle trehusbebyggelsen fra 1700-1800-tallet, og mener at bruk er den beste måten å bevare disse husene på. Denne trehusbebyggelsen har også blitt fredet av riksantikvaren. På bakgrunn av denne fredningen har også Eli vært opptatt av å skape stolthet til plassen for innbyggerne gjennom arrangementer som Ladestedets kulturdag. Ladestedets kulturdag startet med at vi tenkte at her må vi skape noe som kan hedre plassen, sier Eli. Dette ble til en folkefest som skulle gjøre befolkningen i Sokndal bevisste på hva som har vært og hva som er på Sogndalstrand.

«Så er det sånn at vi må lage en fest slik at folk skjønner og ikke skal ta det som en selvfølge det som ligger rundt her. Og at vi skal bli litt stolte av at vi har et sånt sted. Her er det femte kulturminne som er fredet av kongen i statsrådet. Jeg syntes det er helt fantastisk altså. Og da har vi noe her i bygda å være stolte av, og det følte jeg ikke alle visste. Og da må vi markere det, og hvis vi markerer det lenge nok så går det inn».

Bess Grastveit – Jøssingfjord Vitenmuseum

Etter å ha jobbet i bank i flere år tok Bess bachelor i økonomi og ledelse. Etter denne utdannelsen oppdaget hun en stillingsutlysning hvor de søkte etter en person fra Dalane som var interessert i historie og i å skape noe nytt. Hun søkte og ble tildelt stillingen som prosjektleder for Jøssingfjord Vitenmuseum. Dette var ikke en fast stilling, men Bess forteller at det nå ble viktigere for henne å realisere dette prosjektet enn å ha en fast jobb. Først var prosjektet mye mindre, men gjennom en lang prosess har det nå bygget på seg. Hun har nå blitt en viktig brikke for å få realisert dette prosjektet, og har forteller hvordan hun deltar på dugnad og jobber frivillig for å kunne få flere med på laget.

Bilde 4 Bess, Jøssingfjord Vitenmuseum

(hentet fra:
http://avisenagder.no/index.php?page=vis_nyhet&NyhetID=12281)

«Her har man jo ting som har lokale interesser, nasjonale interesser. Vi har jo historie, vi har stålverk som var det første i Norge. Vi har geologi som er i verdensklasse, vi har bergverk som er i nasjonal interesse. Derfor tenkte vi at vi kunne jo få et nasjonalt innhold. Så derfor ble det et mye større prosjekt enn vi hadde sett for oss».

Jøssingfjord Vitenmuseum er et regionalt prosjekt som vil inneholde geologi, industri-, bergverk-, energi- og krigshistorie, humor og viten-teknologi som skal formidle «læren ved å gjøre».

Nils Jacobsen – Cittaslow

Nils startet i resepsjonen til Sokndal kommune, før han deretter fikk jobb som informasjonskonsulent, næringskonsulent og til slutt nærings sjef. Nils har derfor stor erfaring med utviklingen i Sokndal, og bringer opp profilering av kommunen som en del av hans stilling. Profilering av kommunen ble et av satsingsområdene i nedgangstidene etter oppsigelsene på hjørnesteinsbedriften Titania i 1977. Nils

forteller at det på denne tiden var en som het Roar Marthon Barstad som var ansatt i et prosjekt i Dalane kalt kulturbaserte arbeidsplasser. Han tipset dem om Cittaslow bevegelsen som han mente Sogndalstrand burde bli med i. Etter en konferanse i Levanger, hvor informanten i pilotstudie Gudmund og Nils fikk presentere Sokndal kommune. De fikk tilbakemeldinger på at kommunen lå godt an til å søke om et medlemskap i Cittaslow. En søknad ble da skrevet og enstemmig vedtatt av kommunestyret. Etter bare to måneder fikk de godkjenningen for medlemskapet.

«Nei, grunnen var at de punktene vi hadde i profileringen, at når vi hørte om de punktene i Cittaslow så syntes vi de passet litt sammen. Det er liksom litt sånn at det ikke er om å gjøre å finne på nye ting, men å bygge videre på det man har».

Sokndal ble medlem av Cittaslow i 2003. Det er en internasjonal bevegelse som ble stiftet i Italia. Bevegelsen arbeider for å bevare plassens særpreg, ta vare på mangfold og særtrekk som medlemskommunene har. Gjennom medlemskapet skal man sette fokus på å bedre livskvaliteten til de som bor i Sokndal og skape identitet til stedet. Sokndal profilerer seg med at kommunen ikke har turister, bare gjester. Man skal skru ned tempoet og jaget og skape «det gode liv i Sokndal». Dette livet skapes gjennom at det er lov å være annerledes og litt gal, og kommunen har derfor begravd Janteloven. Blant annet arrangeres Kjærlighetsvego en gang i året, som vil bli presentert under neste samfunnsentreprenør Olav Lundø. Nils har et tett samarbeid med Olav når det gjelder den årlige arrangementen av denne uken. I tillegg har Nils også samarbeidet med Bess (Jøssingfjord Vitenmuseum), hvor de har merket opp turløyper i Sokndal. Nils forteller at denne oppmerkingen handler om å gjøre plassen synlig for lokalbefolkningen og gjestene: «Jo flere turer du går jo mer ser du. Du har jo den Kolbolten som har ligget der i mange år, også plutselig så er det noen som ser den, også blir den en attraksjon».

Bilde 5 Nils, Cittaslow

(hentet fra:
http://avisenagder.no/index.php?page=vis_nyhet&NyhetID=34645)

Olav Lundø – Kjærlighetsvego & dialogkonferanse

I sin første jobb i Sokndal som sjef for sykepleierne, ble Olav godt kjent med Sokndal. Han forteller at bygda har utviklet han slik at han nå kan være med på veldig mye. Fellesskapet og det å gjøre noe nyttig har alltid vært viktig for han, så derfor likte Olav dårlig stridighetene mellom folk i Sokndal under diskusjonen om å etablere et LRA (lavradioaktivt avfall) deponi på begynnelsen av 2000-tallet. Han syntes striden lignet for mye på hva han hadde opplevd under bygging av kraftverk i Altaelva, hvor kona hans kommer fra. Samtidig følte han at dette ikke var Sokndal som han kjente, og han ble nå bevisst på at man måtte få fram det gode i plassen.

Bilde 6 Olav,
Kjærlighetsvego

Hentet fra: http://dalane-tidende.no/index.php?page=vis_nyhet&NyhetID=16961&sok=1

«[...] og da begynte jeg med å skrive et leserinnlegg i lokalavisen, der jeg begynte med overskrifta 'sok sok sok Sokndal'. Også skrev jeg i det lille leserinnlegget om alle de gode tingene vi har i Sokndal. Alt det flotte rundt oss, naturen, foreningslivet og alt som var godt. Også inviterte jeg til første kulturelle dialogkonferanse i begynnelsen av 2000 tror jeg det var».

Olav trodde at det skulle komme 50 stykker, men så kom det 250. Det ble arrangert 20 slike dialogkonferanser, som handlet om å drive noe matnyttig for befolkningen, og gi impulser til hverdagslige ting. Innholdet var alt fra informasjon og helseopplysninger blandet med humor og kultur hvor lokale krefter stod sentralt. Alle yrkesgrupper som hadde noe å bidra med som kunne være matnyttig for befolkningen ble tatt med. Etter hvert som motsetningene forsvant har interessen falt ut, og ble deretter avsluttet. Dialogkonferansen hadde sin misjon å bygge ned forsvarsmurene, selv om det fortsatt kan være reelt, sier Olav.

Olav har også vært personen bak Kjærlighetsvego. Olav forteller at medlemskapet i Cittaslow, hvor han var medlem i styret i begynnelsen gav han et fora hvor han kunne dele masse ideer og tanker han hadde, for de har han mange av.

«Oppi dette kom det fram at det å få kunne lage en kjærlighetsuke i Sokndal der vi hjalp hverandre til å få fram de gode tingene i hverandre og skape en heia gjeng kan du si på de gode tingene. Det gode livet, som man prøver å snakke om».

Kjærlighetsvego arrangeres i Sokndal hvert år i september uke 39. Denne uken har ulike dager som for eksempel rosenes dag, rød dag og besøk en venn dag. Bygda skal pyntes med røde hjerter og legge vekt på oppmuntrende aktiviteter, hjelpeoppdrag og andre kjærlige handlinger.

I 2003 mottok også Olav Norges frivillighetspris. Han brukte da gaven han fikk til å reise til Italia for å besøke Roma og Assisi. Han ble da inspirert til å bygge en fredsvarde i Sokndal med en stein fra hver kommune i Norge, en stein fra Assisi og en stein fra Hvite Russland hvor Olav har bidratt med hjelpesendinger. Denne fredsvarden ble en del av Kjærlighetsvego konseptet, hvor ideen handler om at man skal ha omtanke for hverandre, og fokus på det gode i mennesker. Han har et fokus på de gode verdiene som godhet, mildhet, sørgmodighet og utholdenhet. Han håper at Kjærlighetsvego er med og betyr noe for folk, slik at man ser på hverandre fra en annen vinkel, på en god måte. Olav forteller også at Kjærlighetsvego blir brukt for å skape en bevisstgjøring av hvilke muligheter man har i Sokndal gjennom mangfoldet av både hav, sjø og luft.

«Det handler om å sette noe i sving. Og at noen griper det, så går det som regel av seg selv».

Christer Bu Mathiesen – Heroes of Haua

Christer er leder og pådriver for Heroes of Haua som er en gjeng fra Sokndal som arrangerer ulike ting i Sokndal.

«Det begynte egentlig med at vi følte det ikke skjedde så mye en sommer. Så tenkte vi at vi skulle finne på noe. Tour de France var kult, så vi tenkte vi skulle lage det. Så jeg og en kompis gikk rundt og spurte etter sponsorer, og da sa jo nesten alle ja. Og det var viktig. Hadde alle sagt nei, vet jeg ikke hva vi hadde gjort. Også var det på gang, og har egentlig bare ballet på seg».

«Vi er jo en gjeng som ikke liker å sitte stille. Så er vi veldig glad i alt av idrett egentlig. Og ja, vi liker å finne på ting, vi liker at det skjer ting, at det er noe 'gang'. Så laget vi den 'gangen' selv da, også har det vokst».

Christer forteller om ulike arrangementer de har hatt, deriblant sykkelrittet Tour de Haua, kurong turnering, Ta sjansen og tennisturneringen Haua Open. I tillegg har de laget en frisbeegolfbane. Han sier at de som gruppe har mange store ideer, og siden det nå har utviklet seg til å bli mange arrangementer, har de nå måtte velge og vrake hvilke de skal arrangere. Han forteller at siden styret er spredd litt rundt i landet får man tilgang til mye informasjon om hva som skjer andre steder, og på denne måten kommer ideene inn og de kan mikse det sammen og gjøre noe eget i Sokndal. Han sier at de har tatt til seg filosofien til Cittaslow der det står at man har lov til å være litt gal. Og med denne filosofien skaper de opplevelser for de som er med. I år fyller Heroes of Haua ti år, og gutta er derfor i gang med å samle flere av arrangementene utover ei langhelg med navnet «helgesprell», forteller Christer. Christer mener at Sokndal har mange muligheter som enda ikke er blitt utnyttet fordi man ikke har hatt utstyret eller kunnskapen til å gjøre det. Han viser til flere muligheter i naturen, deriblant klatring: *«Der er det mange fjell som ingen noen gang har klatret i og som er knall bra, eller kan godt være noen har klatret der, men ikke gjort noe med det. Så i fjor begynte vi å lage klatre ruter».*

Bilde 7 Christer, Heroes of Haua

(Hentet fra:
<http://www.heroesofhaua.no/Media/Gallery?categoryId=1>)

Solveig Nyheim – Amfiets Venner med Strandaspelet JO-Pytten i Guddal

Solveig er leder for Amfiets Venner. Hun forteller at det hele startet med at de var en gruppe på seks stykker som ønsket at det skulle bli liv igjen i amfiet på Sogndalstrand. Og at noe lignende Strandaspelet 'Klokkene i Vammelsund' skulle etableres. Først ble det invitert til et stort møte for idéutveksling, hvor de deretter endte opp med å danne et styre. Flere av samfunnsentreprenørene fra denne studien er representert i dette styret; Eli og Nils. I tillegg er det tre andre som også sitter i styret.

De bestemte seg for å starte et nytt spill basert på lokalhistorien om 'JO-Pytten i Guddal'. Deretter begynte det bare å rulle med sponsorer, lokale skuespillere, og kjente skuespillere som Anette Hoff og Nils Ole Oftebro. De fikk videre med seg flere ildsjeler innenfor teaterfronten, og andre hjelpere.

Solveig forteller at grunnen for å starte opp Amfiets venner og spillet JO-Pytten i Guddal handler om å gjenskape den gode gamle Strandaspelet følelsen med alt det medfører av liv i bygda, turisme og oppmerksomhet. Og sette fokus på noe som er spesielt i Sokndal. De har derfor også startet tradisjonen med en sommerfest i amfiet for sine medlemmer.

Solveig poengterer til slutt: *«De mest sprøe ideene kan bli til noe stort og kult egentlig. Det kan det. Det var jo en sprø ide å lage amfiet i sin tid, og det er mange ting på Hava som har vært merkelige ideer og det går jo bra».*

Bilde 8 Solveig, Amfiets Venner

Hentet fra:
http://avisenagder.no/index.php?page=vis_nyhet&NyhetID=34773

Brian Skjefrås – Dalane breiband

Brian er oppvokst på en gård i Sokndal, noe han referer til som en av hovedårsakene til at han er der han er i dag. Han er lært opp til å arbeide hardt for å få noe, og dette har gjort noe med han.

Skolebenken var noe han slet seg gjennom, og bare noe han måtte gjøre, men etter endt utdanning var det viktig for han å flytte tilbake til Sokndal. Kona fikk da beskjed om å finne seg en annen mann hvis hun ikke ville bli med.

Bilde 9 Brian, Dalane breiband

Etter hvert som han har bodd i Sokndal har mulighetene kommet, og Brian har startet opp ulike firmaer. Han har for eksempel startet opp Sogndalstrand næringshage, Sogndalstrand regnskap,

Sogndalstrand magasin og lignende. Han er en gründer som kommer opp med mange ideer som gjerne er litt galne, men liker godt å få noen andre til å drive dem.

(Hentet fra:
<http://www.advokat-stokkeland.no/Ansatte/Advokat-Brian-Nordmark-Skjefraas>)

«Det handler om å se mulighetene. At man viser at man kan og vil noe».

Brian sier også at det handler om å investere tid og han har tro på at Sokndal kan utvikle seg videre hvis man tar tak i mulighetene og ikke lener seg så mye hjørnesteinsbedriften Titania.

5.2. Kunnskap

I dette kapitlet vil begrepet kunnskap⁴ bli gjort rede for.

5.2.1. Utdanning for årvåkenhet?

Olav mener at utdannelsen hans som sykepleier fra en diakonal høyskole i Oslo har fulgt han helt siden 20 års alderen. Han lærte å ha fokus på det hele mennesket og skape noe for det hele mennesket og er tanker han har dratt med seg i arbeidet han har gjort.

«Jeg har alltid ønsket at vi skulle nå alle mennesker, men det er umulig. Altså alle typer mennesker, det er umulig, men håpet mitt er jo der og målet var der at alle skulle bli berørt av dette [i Kjærlighetsvego]. Med at han ble minnet om å gi en blomst til en eller en oppmuntring eller invitere til kaffe besøk. Altså å lære fram de små tingene i hverdagen som kan bety alt for et mennesket. Det ligger i bunn» (Olav, Kjærlighetsvego)

Utenom Olav er det få av informantene som anerkjenner deres utdanning som grunnlag for hvordan de har identifisert sine forretningsideer og vurdert disse som mulige å realisere. Eli hadde for eksempel ingen erfaring innenfor bedriftsetablering når hun bestemte seg for å realisere Sogndalstrand kulturhotell. Hun var kroppsøvlingslærer, og så det derfor som viktig å tilegne seg kunnskapen hun trengte gjennom å gå på en etablererskole. Eli forteller at det derfor var avgjørende for dem å ta i bruk andres kunnskap, hvor investorene som også var fagfolk kunne bidra med kunnskapen Eli manglet. Bess forteller at hennes erfaring fra lag og foreninger har lært henne mye om prosjektledelse og var viktig for henne når hun skulle gå inn i prosjektet Jøssingfjord Vitenmuseum. Bess har erfaringer fra speiderleirer, hvor hun fikk mye kompetanse gjennom å være underleirsjef. Som underleirsjef bistår man leirsjefen i oppgaver for at speiderleiren skal bli utført som planlagt. Men det viktigste mener Bess er å lytte til fagfolk, og å stole på at de kan sine ting. Dette fremhever også Eli og Christer som viktig.

⁴ Kunnskap er et sosialt fenomen, og er derfor omfattende å forklare med få ord (Johnsen, 2014). Studien tar en utvidet forståelse av begrepet kunnskap og vektlegger den uformelle kunnskapen mennesker har og tilegner seg gjennom erfaringer og utdanning.

«Hvis han har peiling på det, så tar han hovedansvaret der, hvis jeg har peiling så tar jeg hovedansvaret der. Men så er vi ikke redde for å spør. Og når man spør så får man svar»

(Christer, Heroes of Haua).

5.2.2. Utdanning og erfaring kan være viktig i realiseringen

På en annen side, etter at mulighetene har blitt identifisert, ser ikke samfunnsentreprenørene vekk i fra at deres utdanning og erfaringer kan være en viktig bidragsyter i selve realiseringen. Solveig (Amfiets Venner) sier at hennes erfaring som skuespiller i det tidligere Strandaspelet 'Klokkene i Vammelsund' har vært viktig for realiseringen av det nye spillet 'JO-Pytten i Guddal'. Hun sier at siden de fleste er med på frivillig basis er det viktig at de har det greit. Hennes rolle har omhandlet det organisatoriske, men også å se mennesker, se at de har det greit. Hun tenker derfor at lærer erfaringen hun har kommer godt med. Christer sier også at han utdanning i idrett antakelig har vært viktig for å ha kunnskap om alle idrettsarrangementene Heroes of Haua har. Og han tror at de på denne måten har klart å gi en idrettsglede, en opplevelse og en følelse av mestring til de som er med.

Brian (Dalane breiband) på sin side er mer opptatt av erfaring enn utdanning. Han viser til erfaringen han har tilegnet seg gjennom gårdsarbeid og deltakelse i speideren som ung. Denne erfaringen mener han er, viktig for at han arbeider så hardt som han gjør i dag. Derfor er han opptatt av å bruke alle ressursene man har i lokalsamfunn, gjennom å gi de som ikke klarer å få seg en utdanning en jobb. Dette er kunnskap han har tilegnet seg gjennom hans arbeid som advokat, hvor han har jobbet mye innenfor barnevernssaker.

«På en liten plass som Sokndal, har man en liten grad av høyt utdannede folk. Folkene er likevel en ressurs, man må bare kunne bruke de» (Brian, Dalane breiband).

Han mener at det er kun gjennom å bruke alle ressursene i lokalsamfunnet at man kan gi noe tilbake til Sokndal. Da vil man erfare at det vil få påvirkning på barnevernet, skatt og andre typer inntekter og utgifter, sier Brian. Brian er et eksempel på hvordan man også kan bidra til samfunnet gjennom kunnskap, erfaring og engasjement.

«Jeg har hatt mange roller i ulike firma og styreverv. Og jeg tenker at jeg heller vil gjøre det enn frivillig arbeid» (Brian, Dalane breiband).

5.3. Sosiale nettverk bidrar til samspill mellom mennesker

Som allerede vist til under kunnskap, er samfunnsentreprenørene opptatt av at de er avhengig av andre mennesker for å kunne realisere sine muligheter. Flertallet forteller også at de selv kun er en del av en større gruppe samfunnsentreprenører, og at det er snakk om en kollektiv prosess. Christer (Heroes of Haua) poengterer dette flere ganger med å forklare seg selv som en valgt leder, hvor mange bidrar. «*Du må i vertfall få med at Heroes of Haua er mange [personer], det er viktig. Det er ikke noe enmannsshow, man må ha mange å spille på og mange som gidder, mange folk*», sier Christer. Og videre forteller han at; «[...] og *det er veldig vanskelig å si hvem som er Heroes of Haua fordi alle som har vært med å bidratt en gang er egentlig med da*» (Christer). Solveig (Amfiets Venner) mener at det handler om å spille hverandre gode, og derfor må man finne de tingene ved hvert mennesket som de kan bidra med.

5.3.1. Heiagjeng

For at samfunnsentreprenører skal kunne realisere sine muligheter har det vært viktig for dem å være støttet av lokalsamfunnet. Solveig (Amfiet Venner) forteller om hvordan de som bor på Sogndalstrand vil få alt veldig tett på seg under et spill som 'JO-Pytten i Guddal' og at det derfor er viktig at de støtter opp om det. Samtidig sier hun at lokalsamfunnet trenger støtte for å få til slike aktiviteter som et Strandaspel. Også Heroes of Haua har møtt mye støtte, og Christer forteller at dette er noe de setter stor pris på, samtidig som det antakeligvis har vært avgjørende at de som blir spurt om å bidra og hjelpe til sier ja for at arrangementene skal bli så bra som det er nå. Christer referer til janteloven som er begravet i Sokndal, og sier at det er viktig at man er antijantelov slik at man ikke mister motivasjonen; «*Det er veldig mange heiere og det er viktig*».

5.3.2. En dugnadsprosess

Spesielt i første fase av realiseringen av mulighetene forteller samfunnsentreprenører at nettverket er viktig for å kunne få en god dugnadsånd. Bess forteller at en av turløypene de skulle lage i Jøssingfjord, restaurering av en gammel taubane, ble gjort på dugnad. Her stilte både næringsfolk og politikere opp på dugnad uten å stille noe videre spørsmål til dette.

Eli forteller også at dugnaden var spesielt viktig for dem i startfasen av Sogndalstrand. Hun sier at venner og familie har stilt opp både på dugnad og som heiagjeng, noe som er alfa

omega. Også Christer forteller at det har vært avgjørende at folk stiller opp på dugnad. Han forteller om folk som sier ja til å stå på vakt i tre timer under Tour de Haua, selv om de ikke kjenner noen som er med på løpet. Han tror det handler om at de ser at det de gjør betyr noe.

«Det er mye sånn at du kjenner folk godt vet du, også blir det jo mye sånn at du spør de som du tror sier ja. Det blir jo litt sånn at hvis jeg spør noen om å være med på noe og de spør meg igjen, så føler man jo også at man må bidra litt motsatt også» (Nils, Cittaslow).

Brian mener det er viktig å ha mange å spille må, men for å kunne gjøre dette må man gjøre det skikkelig og unngå å ødelegge andres relasjoner på veien. Hans nettverk har vært fra speidermiljøet, men også gjennom venner og familie; *«For eksempel hvis jeg skal spør folk på Titania, så vet de hvor jeg kommer fra, og jeg vil jo ikke skjemme ut far»*.

5.3.3. Sponsorene er viktige

Når samfunnsentreprenører ble spurt om deres nettverk var de fleste opptatt av sponsorer. Disse sponsorene får godt omdømme i distriktskommunen, gjennom god markedsføring, samtidig som de får være med å bidra til utvikling.

«Her på Haua så har vi jo mye nytte av sponsorene, som er med på alt i fra lokalavisen som skal gjøre en superjobb for oss til hotellet som er en viktig støttespiller med tanke på overnatting og mat og sånne ting. Og det er klart det er gøy og godt å ha de i ryggen. Alle sponsorene får en eller annen gode, de vil jo få masse reklame, og også bli opplest under spillet eller før hver forestilling. Også er det billetter involvert alt etter hvor mye penger de har bidratt med» (Solveig, Amfiets Venner).

«Hvis du tar sponsorene først, så håper jeg jo at de blir forbundet med noe positivt. De støtter oss jo år etter år, de får god markedsføring. Det at sponsorer er med og sier ja, det betyr egentlig alt» (Christer, Heroes of Haua).

I tillegg til nettverk med familie og venner, er det også flere av samfunnsentreprenørene som gjennom sine bedrifter henter kompetanse og inspirasjon fra eksterne nasjonale og internasjonale miljøer. Pål (Magma Geopark) hadde antakelig ikke kunnet utvikle Magma Geopark på samme måte uten kontaktene han har i det internasjonale nettverket sitt. Han har brukt dette nettverket til å realisere store samarbeidsprosjekter som igjen har og vil kunne

fremme innovasjon i distriktene. I disse nettverkene har man som målsetning å utvikle forskjellige tjenester sammen, se på og lære av hverandre. For eksempel er han medlem av Region Stavanger som har utviklet seg til å bli gode på Kina, og kan derfor bidra til å bringe flere utenlandske turister til Geoparken, forteller han. Ved å klare å bringe flere turister til Sokndal håper Pål at man vil få et større behov for overnatting, lokale tilbud av aktiviteter og mat. Han er derfor opptatt av å bruke de lokale tilbudene som finnes.

«Det er umulig å vite hvor det ender. Man er litt redd for hva man har satt i gang. Men vi prøver å ta det etter hvert» (Pål, Magma Geopark).

I tillegg arbeider også Pål med kommunene i Dalane regionen, sponsorer og aksjonærer, deriblant Sogndalstrand Kulturhotell. Gjennom disse samarbeidene gir de tilbake mye reklamering for lokaliteter, sier han. Videre samarbeider også Pål med skoler og har utviklet et eget undervisningsopplegg med guideskole. Her har man skoleundervisning på 36 timer, med pensum utviklet i samarbeid med partnere på Island. Dette blir avsluttet med en praktisk eksamen hvor man skal guide en tur. Pål har også gjennom sitt samarbeid med Dalane videregående vært med og utviklet geofag som et tilbud for elevene. Gjennom samarbeid med skoler øker man først og fremst interessen for geologi, men Pål viser også til å øke utdannelsesnivået i distriktet.

Jøssingfjord Vitenmuseum samarbeider også med Magma Geopark. I tillegg har de et nært samarbeid til Dalane folkemuseum og er medlem i Norsk bergverksvirksomhet som er et bergverksnettverk. Bess forteller også at de skal ha samarbeid med skoler, hvor de skal utarbeide ulike innhold for skolebesøk som følger læreplanen. *«Egentlig noe som gjør at de kan dekke det [lære mål i undervisningen] uten at de må gjøre det i tillegg til det de har selv. Det blir lettere for skolen»*, forteller Bess.

5.3.4. Å være et fyrtårn for andre

Sogndalstrand Kulturhotell er medlem av Region Stavanger, De historiske hotell og Sokndal næringsforening. I alle disse nettverkene mener Eli at de får mye gjennom markedsføring og kvalitetssikring, hvor for eksempel Region Stavanger kan reklamere for kulturhotellet i et større marked enn hun ville klart selv. På samme tid har nettverket Region Stavanger også gjort Eli oppmerksom på seg selv som et fyrtårn i Sokndal.

«Det er så viktig at vi bruker de her små rundt forbi, for at gjestene skal få en flott opplevelse. En helhet. Også gir vi de små sjansen til å overleve. Det er jo det som er så utrolig viktig, at vi må bruke de små rundt oss. Og akkurat her i distriktet vårt er det vi som er fyrtårnet. Så vi må se vår besøkestid og bruke de» (Eli, Sogndalstrand Kulturhotell).

Eli mener at gjennom å bruke disse små aktørene vil man kunne få den innovasjonen man ønsker, slik at reiselivet kan bli like anerkjent på lik linje med annet industriarbeid. Reiseliv gir oppmerksomhet og presse, og promoterer distriktene på en måte som trekker til seg nye innbyggere og besøkende. Eli mener at det er viktig å skape et verdifullt næringsgrunnlag som ikke bare er stein.

5.4. Samfunnsentreprenører og innovasjon

5.4.1. Fremmer innovasjon ved å lære å se muligheter

Samfunnsentreprenørene mener de lærer lokalsamfunnet å se muligheter og har vist at det er mulig å gjøre noe. Når Eli startet hotell på Sogndalstrand, var det ingenting som tilsa at her skulle det være et hotell. Flere stoppet henne på gata og lurte på hvordan hun kunne starte et hotell på Sogndalstrand, når hun ikke hadde et stort hus. Eli var da veldig klar på at hun hadde mange små, og tenkte heller «hvorfor ikke?» Flere trodde hun var helt gal, forteller Eli, men det stoppet henne ikke.

Solveig mener at det er viktig at noen går foran og delegerer og setter i gang ting, men det trenger ikke nødvendigvis være den personen som har ideen. Solveig mener at det er viktig at man har ildsjeler som griper mulighetene og skaper noe nytt.

«Men jeg tror jo også at vi har vist andre at hei det går faktisk an å gjøre noe her, her er det muligheter. Så kanskje de har fått et lite spark i rauo slik at de også tør å arrangere noe»
(Christer, Heroes of Haua).

Selv om Olav er usikker på om han har dekning for å uttale seg om effekten av det han har gjort, så mener han at det har blomstret opp mye etter at han har satt i gang. Han har en følelse av at alt det underlige han har gjort av for eksempel kulturkvelder, har satt i gang andre lag og foreninger, og bidratt til flere ringer i vannet.

5.4.2. Skape en stolthet for å kunne se nye muligheter

I tillegg handler det om å skape stolthet. Gjennom stolthet til lokalsamfunnet står fellesskapet sterkere, og man får åpnet opp øynene til innbyggerne slik at man igjen kan se nye muligheter, forteller flere av samfunnsentreprenørene. Eli (Sogndalstrand Kulturhotell) forteller om innbyggere som tar med seg besøkende til Sogndalstrand for å vise dem plassen, noe hun mener viser at innbyggerne er stolte av plassen. Men det handler ikke bare om stolthet, også en større livskvalitet, gjennom kulturopplevelser som for eksempel konserter og mat. På denne måten blir det kjekkere å bo her, sier Eli. Både Bess (Jøssingfjord Vitenmuseum), Pål (Magma Geopark) og Solveig (Amfiets Venner) mener at det handler om stolthet og tilhørighet. At man må se den identiteten man har klart å skape i Sokndal, fordi den er unik. Noe som blir spesielt viktig i kommunesammenslåingstiden som man er i nå, forteller Solveig. Hun mener at gjennom å realisere mulighetene får man fram de mange kreftene som finnes i lokalsamfunnet.

«For vi har nok kjent litt på det der at vi er bondeknøler, mindre utdannet og vi får jo høre det at det er mange som ikke tar høyere utdanning her i fra og jobber på Titania, ikke sant. Ja det er noe med det at ja, men vi er mer enn gode nok for det om», sier Solveig.

6. Analyse

Jeg har i empirikapitlet presentert mine hovedfunn gjennom samfunnsentreprenørenes unike entreprenørielle historier og refleksjoner, og i dette kapitlet vil jeg nå drøfte og analysere hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon i en distriktskommune. Først del av analysen vil se på samfunnsentreprenørenes ulike bakgrunner og argumentere for at de gir årvåkenhet som fører til unike innovasjonshistorier. Videre vil jeg se på tid og kontekst, som viktige aspekter for årvåkenhet og realisering av muligheter. Samfunnsentreprenørenes nettverk og kollektive prosess vil diskuteres og resultere i avsluttende argumenter om at samfunnsentreprenørskap kan beskrives som en dannelsesreise som både lokalsamfunnet og samfunnsentreprenørene selv er en del av. Analysen tar hovedsakelig utgangspunkt i de tre teoretiske begrepene fra det analytiske rammeverket; årvåkenhet, kunnskap og nettverk. Analysen vil likevel ikke, deles inn i disse kategoriene i egne kapitler. Dette for å vise at det er tette forbindelseslinjer mellom de teoretiske begrepene som utgjør et felles konsept.

6.1. Erfaringer gir årvåkenhet til unike innovasjonshistorier

I empirikapitlet kan man lese om åtte totalt ulike samfunnsentreprenører med ulik bakgrunn, kunnskap, nettverk og realiserte entreprenørielle muligheter. Denne variasjonen kan man se tydelig i tabell 2 som er presentert på side 41. Med en slik variasjon får man en forståelse for at hver samfunns-entreprenørielle historie er unik, og at man hele tiden kan lære mer om samfunnsentreprenører og hvordan de fremmer innovasjon.

6.1.1. Lokal eller tilflytter?

Først og fremst kan man argumentere for at når samfunnsentreprenører tilegner seg nye erfaringer og forståelser utvikler de årvåkenhet som videre fører til unike innovasjonshistorier. Samfunnsentreprenørene som er studert i denne studien har for eksempel ulike utgangspunkt når det kommer til bakgrunn og oppvekst. Tre av åtte samfunnsentreprenører er tilflyttere til Sokndal, og har med seg en annen kunnskap og kompetanse enn de som er født og oppvokst i distriktet. Disse tilflytterne kan ses på som en stor ressurs for lokalsamfunnet fordi de har med seg en ny kunnskap som vil kunne bidra til verdiskapning, kompetanseutvikling og lokal samfunnsutvikling gjennom å være årvåken til nye måter å utnytte muligheter på (Meld. St. nr. 13, 2012-2013). Samtidig har også de resterende samfunnsentreprenørene i studien flyttet ut av bygda for å ta utdanning, og deretter flyttet tilbake. På denne måten har også disse samfunnsentreprenørene fått tilgang til

nye erfaringer som kan bidra til kreativitet og gi årvåkenhet. Isaksen (2002) og Lundvall (2007) fremhever at det er viktig å tilegne seg ny kunnskap for å unngå å bli fastlåst i en tankegang. Med andre ord, nye erfaringer og kunnskap kan gi nye måter å se ting på, som fører til en årvåkenhet til nye muligheter som kan bringe lokalsamfunn fremover. På denne måten blir mulighetene i Sokndal samfunnsentreprenørenes måte å innovere på (Chandra et al., 2009), noe man kan se fra historien til Eli (Sogndalstrand Kulturhotell). Når Eli bodde i Frankrike fikk hun øynene opp for en ny måte å drive hotell på. Fra besøk på landsbygda i Frankrike forstod hun at det handlet ikke om å ha en stor bygning for å kunne drive hotell, så lenge man bevarte den genuine og ekte følelsen. Hun ble da årvåken til en mulighet på Sogndalstrand, hvor en gammel trehusbebyggelse med mange små hus ville kunne bli et godt utgangspunkt for å starte opp et hotell i Sokndal.

Historien til Eli forteller om hvordan en mulighet ble utnyttet til å skape noe nytt. Hvor innovativ denne nyskapingen var, er ikke et spørsmål studien vil ta en videre diskusjon på. Når man ser på samfunnsentreprenører og hvordan de realiserer muligheter, handler det først og fremst om et bidrag til prosessen i utvikling av en distriktskommune, og ikke om hvor innovative mulighetene er. Det viktigste er at de tenker framover, ikke bakover, og bruker det de har lært til å finne nye løsninger og se på fornyelse som noe positivt, som samsvarer med Johnsen og Pålshaugen (2011) sitt syn på innovasjon. Måten samfunnsentreprenørene gjør dette på er ulikt. Christer (Heroes of Haua) forteller at det er gøy å skape noe nytt, og være litt gal. Eli poengterer at det er viktig å være litt utradisjonell, og at man også må tørre og satse. På samme tid fremhever likevel flere, som Spilling (2002), at man kan legge stein på stein ved å bygge videre på noe som allerede finnes gjennom forbedringer eller å gjøre det på en ny måte. I teorien referer man til disse innovasjonene som inkrementelle (Baregheh et al., 2009; Smith, 2011). Cittaslow var en slik mulighet, hvor Nils og hans samarbeidspartnere så hvordan distriktskommunens kultur og målsetning for blant annet profilering passet inn i den italienske Cittaslow-bevegelsens medlemskrav. Cittaslow har videre bidratt til at andre samfunnsentreprenører har kunne realisere nye muligheter, deriblant Kjærlighetsvego og Heroes of Haua (se videre analyse i delkapittel 6.3.1).

6.1.2. Kunnskapens bidrag til årvåkenhet

Ulike referanserammer handler ikke bare om hvilken tilknytning samfunnsentreprenørene har til Sokndal, men også om hvilken kunnskap de har. I teorien betegner man disse

referanserammene som en kunnskapskorridor som vil være avgjørende for hvilke muligheter man er årvåken til (Chandra et al., 2009; Shane, 2000). Olav (Kjærlighetsvego) forteller at hans utdannelse fra en diakonal sykepleier høyskole har påvirket han til å ha fokus på hele mennesket. Denne kunnskapen har vært en pådriver for Olav til å skape en uke som Kjærlighetsvego, hvor man skal fremelske det gode i hverandre. På samme tid, er flertallet av samfunnsentreprenørene mer opptatt av å fremheve erfaringer, hvor ikke utdannelse er det viktigste, for å være årvåken til nye muligheter. Eli (Sogndalstrand Kulturhotell) hadde ingen kunnskap rundt etablering av å etablere et foretak og en næring, men var likevel, som tidligere fortalt, årvåken for mulighetene på Sogndalstrand. For henne handlet det om å bruke Sogndalstrand, og da fikk hun heller tilegne seg den kunnskapen hun trengte og startet på det hun kaller etablererskolen. Stam og Bosma (2015) ser på individer uten relatert kunnskap som er suksessfulle som unntakene i historiene. Jeg vil derimot argumentere for at samfunnsentreprenørene viser til det unike i hver innovasjonshistorie og engasjementet de har for utvikling av lokalsamfunnet. Som Brian forteller, så handler det om å arbeide hardt med de forutsetningene man har. Alle samfunnsentreprenører har ulik bagasje som de tar med inn i innovasjonsprosessen, ulik kunnskap og ulike erfaringer. Når de videre samarbeider med lokalsamfunnet som de realiserer muligheten innenfor, om det er noe nytt eller en forbedring av noe som eksisterer fra før, vil de kunne bidra til å fremme innovasjon. Først og fremst har de tilegnet seg kompetanse og kunnskap om noe som er mulig å få til. Men viktigst av alt, som flere av dem fremhever, så har de vist lokalsamfunnet at her er det mulig å få til noe. Disse momentene vil jeg diskutere i slutten av dette kapittelet (del 6.5) når jeg ser på samfunnsentreprenørene som en del av en dannelsesreise

6.1.3. Ulike erfaringer – unike bedriftshistorier

Til nå i analysekapittelet har det flere ganger blitt poengtert at hver og en av samfunnsentreprenørene har sin unike entreprenørielle historie som på sin måte gir noe tilbake til lokalsamfunnet. Ulike historier viser også hvor komplekst og på hvilke forskjellige måter samfunnsentreprenører fremmer innovasjon. I regional innovasjon inntar entreprenører ulike roller, og det vil derfor være formålstjenlig med en kort diskusjon om kategoriseringen av sosiale entreprenører som er presentert i det teoretiske rammeverket. I teorien har jeg tidligere skilt mellom sosiale entreprenører og samfunnsentreprenører, hvor Zahra et al. (2009) fordelte dem på en skala med kategoriene sosiale brikolører, sosiale byggere og sosiale entreprenører. Etter intervjuene med samfunnsentreprenørene vil jeg stille mer spørsmål til en

slik inndeling. Olav (Kjærlighetsvego) forteller for eksempel at han er opptatt av å fremelske de gode verdiene slik at mennesker begynner å se på hverandre på en ny og positiv måte. Kjærlighetsvego har for eksempel prydet gatene med hjerter som henger på veggene og i trærne med gode ord som «*du kan noe som er spesielt for deg*». Motivasjonen og engasjementet handler like mye om å være en sosial bygger som en sosial brikolør, fordi Olav bruker disse verdiene til å utvikle samfunnet. Samfunnsentreprenører har unike historier som kan fremme innovasjon i distriktskommuner på ulike måter. Jeg ser det derfor ikke som hensiktsmessig å kategorisere dem, fordi om man jobber for 'en bedre verden' eller 'et bedre lokalsamfunn', vil den ene kunne påvirke den andre. Viktigere er det å se samfunnsentreprenøren innenfor en kontekst, og hvordan konteksten påvirker samfunnsentreprenørene.

6.2. Tid og kontekst

I denne studien ser man både i teorien og i det empiriske datasettet at samfunnsentreprenører opererer innenfor en kontekst hvor ulike situasjoner og hendelser spiller en rolle for hvilke og hvordan entreprenørielle muligheter blir realisert (Yin, 1981). Studien har på bakgrunn av Yin (1981) og Andersen (1997) studert samfunnsentreprenørene innenfor konteksten, Sokndal. Samfunnsentreprenørene kan heller ikke skille mellom seg selv og konteksten, fordi de både opererer innenfor konteksten og er en del av konteksten. Et godt eksempel ser man når Olav (Kjærlighetsvego) arrangerte dialogkonferanse fordi det var en strid i Sokndal på bakgrunn av planleggingen av et LRA (lavradioaktivt avfall) deponi. Innenfor konteksten av denne diskusjonen, og med tidligere kunnskap fra striden om Altaelva ble Olav årvåken for et behov i Sokndal. På dette tidspunktet var det et behov for å sette lys på det positive i Sokndal. Selv om dialogkonferansen var populær og ble arrangert mange ganger, ble den likevel avsluttet. Olav forteller at den hadde sin misjon å samle lokalbefolkningen, når striden ikke lenger var et problem ble konseptet derfor avsluttet. Dialogkonferansen som verktøy for regional utvikling ble med andre ord arrangert fordi det på dette tidspunktet var et behov for å sette lyset på de gode verdiene som Olav mener definerer Sokndal.

Et annet eksempel på hvordan tid og kontekst spiller inn kan man se fra historien til Solveig, med Amfiets Venner og Strandspelet 'JO-Pynten i Guddal'. I flere år ble Strandspelet 'Klokkene i Vammelsund' spilt i Amfiet på Sogndalstrand. Spillet ga en god promotering av Sokndal og trakk til seg mange gjester. Etter ni år, forsvant interessen for spillet, og man

bestemte seg for å avslutte. I fjor 2015 så likevel Solveig og resten av styret i Amfiets Venner et behov for å skape et nytt liv i amfiet på Sogndalstrand. Amfiets venner ble etablert og samtidig ble det på bakgrunn av suksesshistorien fra forrige Strandaspel bestemt at de skulle utvikle en ny teaterforestilling. Solveig var selv med som skuespiller under forrige Strandaspel, og kjenner til den gode følelsen som spillet ga til både skuespillere, besøkende og næringslivet. Hun forteller at de nå ønsker å gjenskape denne følelsen og bygge videre på kompetansen fra forrige gang Strandaspelet ble arrangert til nå å lage 'JO-Pytten i Guddal'.

Disse to eksemplene fra Solveig og Olav viser hvordan Sokndal som kontekst har spilt en rolle for realisering av muligheter. For Olav handlet det om en nedgangstid i bygda, og kan sammenfattes med Schumpeter (1947) sin teori om entreprenørskap og hvordan innovasjon fremkommer i nedgangstider. På samme tid kan ikke alle samfunnsentreprenørenes entreprenørielle historier vise til nedgangstider, og Schumpeters (1947) teori vil derfor ikke kunne fremheves som et generelt utgangspunkt. Fra historien til Solveig kan man se et eksempel på hvordan tidligere entreprenørielle historier innenfor konteksten kan bidra til årvåkenhet hos samfunnsentreprenører ved et senere tidspunkt. Andre samfunnsentreprenører har vist til tilfeldigheter, og kan være knyttet til det Chandra et al. (2009) kaller overraskende elementer. For eksempel forteller Nils at han tilfeldigvis fikk høre om Cittaslow gjennom Roar Marthon Barstad og at han sammen med Gudmund Holmen tok tak i denne muligheten fordi kriteriene samsvarer godt med Sokndal kommune. På denne måten viser samfunnsentreprenører at man ikke nødvendigvis søker etter bedriftsideer, man skaper muligheter (Ardichvili et al., 2003; Kirzner, 1997). Samfunnsentreprenørene realiserer mulighetene for å skape liv og stolthet til lokalsamfunnet (Steyaert og Hjorth, 2003). Stolthet har gått igjen i alle intervjuene, og viser til et konkret eksempel på hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon. Samfunnsentreprenørene mener at det handler om å åpne opp øynene til lokalsamfunnet og seg selv, og se det man har rundt seg. Med andre ord, gjennom å skape stolthet og tilhørighet bidrar man til årvåkenhet for, og engasjement til, å bruke de ressursene som er tilgjengelige for å skape noe nytt i lokalsamfunnet (Shane & Venkataraman, 2000). På denne måten vil man også kunne utvikle nye samfunnsentreprenører og videre realisere nye muligheter.

6.3. Kultur – et skjebnefellesskap

6.3.1. En sosial aktivitet som realiserer muligheter

For å kunne skape en stolthet til lokalsamfunnet, er det viktig å etablere en regional kultur for realisering av muligheter. Det handler ikke lenger om å utvikle den ideelle ‘super’ entreprenøren som Schumpeter tidligere har presentert, men en samarbeidsprosess, hvor entreprenørskap er en sosial aktivitet (Holt, 2008). Med andre ord, en sosial aktivitet hvor kulturen, normene og verdiene skaper et rammeverk for interaksjoner som fremmer innovasjon, gjennom en aksept for prøving og feiling (Isaksen, 2002; North, 1994). Det er med andre ord viktig å poengtere at mennesker skaper kulturen i lokalsamfunnet som samfunnsentreprenører er en del av, samtidig som samfunnsentreprenører også bidrar med å skape kulturen. I teori blir entreprenører referert til som endringsagenter som mobiliserer lokalsamfunnet (Peredo & Chrisman, 2006). Samfunnsentreprenørene fremmer innovasjon gjennom å skape en kultur sammen med lokalsamfunnet. Cittaslow er et godt eksempel på hvordan samfunnsentreprenøren Nils, sammen med flere, har bidratt til å påvirke kulturen gjennom å implementere en tankemåte inn i kommunens egne planer og målsetninger, som videre har hatt en påvirkning på andre samfunnsentreprenører. I kommunens egen Cittaslow-melding står det: «*Med begravelsen av Janteloven helt fysisk vil Sokndal vise egne innbyggere og omverdenen at vi er Anti-Jantelov-bygda. Vi vil heller heie på hverandre, enn å misunne hverandre. Vi vil hjelpe fram de med ideer. Det er lov å være galen i Sokndal!*» (Jacobsen, 2009).

Kommunen har på denne måten lagt til rette spillereglene for en kultur hvor man skal ha lov til å gjøre sprø ting (North, 1994; Rodríguez-Pose, 2013). Cittaslow blir en samlende arena for samfunnsentreprenørene i Sokndal, og viser hvordan kommunen har sett verdien i å fremme samfunnsentreprenørene. Christer har fortalt at Heroes of Haua har bitt seg merke i denne Cittaslow-meldingen hvor det står at det er lov å være gal. På denne måten åpner Cittaslow opp til en frisk kultur hvor man kan skape engasjement og kreativitet, som setter i gang en innovasjonsprosess. Heroes of Haua, har for eksempel ett nytt arrangement på gang, hvor de ønsker å samle flere av sine galne ideer til en helg som de kaller helgesprell.

6.3.2. Motkultur

Cittaslow skaper, med andre ord, engasjement og identitet, som fremmer det særegne i et lokalsamfunn. Eli har også fortalt hvordan Cittaslow, og Kjærlighetsvego har vært viktig for henne i driften av Sogndalstrand. Hun poengterer at Cittaslow skaper et grunnlag i lokalsamfunnet, ikke bare i opplevelser men også gjennom å hjelpe flere til å realisere muligheter. Man bygger stein på stein (Spilling, 2002). Flere av disse mulighetene bygger på kultur og underholdning og er en støtte til Steyaert og Hjorth (2003) som viser til fremveksten av en ny økonomi for opplevelser med store muligheter innenfor underholdning og kultur.

Når samfunnsentreprenører fremhever stolthet over Sokndal, og bidrar til en kultur hvor stolthet og tilhørighet blir resultatet, skaper de noe verdifullt for innbyggerne og fellesskapet (Rønning, 2010). Menneskene i lokalsamfunnet er i fokus, og kollektivet blir framstilt som viktig. Dette kan man se på som en motkultur til den profittmaksimerende verden vi nå lever i. Samarbeid er nøkkelen. Eli forteller at flere i lokalsamfunnet har lurt på hvordan hun som driver en restaurant kan sende sine gjester for å spise lunsj hos andre små aktører i Sokndal. Eli ser på seg selv som et fyrtårn i Sokndal som må «*kjenne sin besøkestid*» som hun sier, fordi da vil flere kunne overleve, og de vil sammen kunne skape en helhetlig opplevelse til gjestene som kommer. Samtidig vil man også kunne legge grunnlaget for at flere kan få realisert nye muligheter. Denne tankegangen som Eli forteller, hvor hun ser på seg selv som en fyrtårn for de mindre aktørene i Sokndal, viser til hvordan samfunnsentreprenører bidrar til en innovativ kultur gjennom samarbeid.

6.3.3. Anerkjennelse

Holdningen og tankegangen Eli presenterer samsvarer med teorien som presenterer samfunnsentreprenører som drives av å skape noe for fellesskapet og bidrar til en kollektiv utvikling (Alsos, 2010; Gawell et al., 2009). Samfunnsentreprenørene forteller likevel at de er avhengig av å få anerkjennelse for det de gjør. At lokalsamfunnet heier på dem og stiller opp på dugnad. Det vil si at risikoen samfunnsentreprenørene står overfor handler om hvordan ideene de kommer med blir tatt imot. De er avhengig av en kollektiv støtte for det de gjør, uten den vil de gjerne miste motivasjonen, i tillegg vil de ikke ha forutsetningene som trengs for å klare å realisere mulighetene. Fordi mulighetene samfunnsentreprenørene realiserer skaper de ikke bare for lokalsamfunnet, men også med lokalsamfunnet. Dersom det ikke er noe interesse så vil man ikke få folk til å hjelpe til, man vil ikke ha tilgangen til den

kunnskapen man trenger, og man vil ikke ha en arena for å realisere sine forretningsideer. Man kan referere denne koblingen til et skjebnefellesskap hvor lokalsamfunnet har behov for samfunnsentreprenører som mobiliserer og driver frem nye muligheter som igjen bidrar til å berike lokalsamfunnet på ulike måter. Samtidig er samfunnsentreprenører avhengig av lokalsamfunnet for å få dette til.

6.4. Nettverk med både sterke og svake bånd

Når man snakker om en kollektiv prosess, et skjebnefellesskap, handler det om mennesker som samarbeider og stiller opp for hverandre. Hvilken relasjon disse menneskene har kan refereres til et sosialt nettverk med svake og sterke bånd som gir tilgang til informasjon og muligheter for å mobilisere befolkningen i et lokalsamfunn. Christer (Heroes of Haua) forteller hvordan lokalbefolkningen stiller opp på vakt under Tour de Haua, selv om de ikke har noen relasjon til de som er med på sykkelløpet. Her er det snakk om svake bånd som har utviklet seg gjennom at noen kjenner noen, som kjenner noen osv. Granovetter (1973) og Nahapiet og Ghosal (1998) viser til at de svake båndene er en styrke for å få tilgang til ny informasjon. I denne studien argumenteres det for at svake bånd ikke bare er et verktøy for å få tilgang til ny informasjon, men også for å få tilgang til andre ressurser som for eksempel kunnskap, mennesker med ulike egenskaper, engasjement, heiagjeng, dugnadsarbeidere o.l. Samfunnsentreprenører skaper på denne måten verdi i lokalsamfunnet gjennom å koble flere aktører fra flere kanter, næringsliv, offentlige og frivillige (Borch og Førde, 2010). Ut i fra mitt møte med samfunnsentreprenører kan det se ut som at jo flere man kjenner, jo mer vil man kunne få til, samtidig som disse relasjonene er avhengig av at man gir noe tilbake til lokalsamfunnet.

Når man analyserer samfunnsentreprenørenes utsagn er det likevel vanskelig å skille mellom hva som er sterke og svake bånd. Og man kan derfor vise til Burt (2004) som har argumentert for at det ikke nødvendigvis er styrken i båndene som er viktige, men at de kobler mennesker sammen. Kan det være at samfunnsentreprenører i kraft av sitt forhold til stedet og folkene i lokalmiljøet anser alle bånd som viktige, og at forskjellen på disse båndene ikke er så tydelig? På en side kan man argumentere for at samfunnsentreprenørene anser en kollektiv støtte som viktigst, og at de har behov for relasjoner som er både svake og sterke bånd. Videre kan det ha noe å si at befolkningen i Sokndal kun er 3312 innbyggere (Statistisk Sentralbyrå, 2016) og at skillene mellom svake og sterke bånd blir lite meningsfullt å definere.

6.4.1. Kunnskapsflyt i nettverk

Min analyse viser videre at det handler om å ha kunnskap sammen. Som allerede argumentert for handler det om en samhandling mellom samfunnsentreprenører og lokalsamfunnet. Som sagt samfunnsentreprenørene er en del av lokalsamfunnet, og kan illustreres med hvordan samfunnsentreprenørene samarbeider med hverandre. De sitter for eksempel i hverandres styrever, og bruker hverandre for å kunne realisere de mulighetene de har vært årvåken til. For eksempel har Bess (Jøssingfjord Vitenmuseum) og Pål (Magma Geopark) samarbeidet rundt arkitektkonkurransen til Jøssingfjord Vitenmuseum. På denne måten har Bess fått tilgang til kompetansen og kunnskapen som Pål sitter med om geologien i Jøssingfjord. Eli (Sogndalstrand Kulturhotell) har videre fortalt at hun er med som aksjonær i Magma Geopark.

Disse linkene mellom de ulike samfunnsentreprenørene ble også illustrert under intervjuet med Bess, hvor Eli kom innom kontoret med en projektor hun hadde lånt til et av sine arrangementer. Eli kommenterte selv under dette besøket at hun hadde mange roller i lokalsamfunnet, noe som går igjen hos flere av samfunnsentreprenørene. Jeg mener disse linkene understreker at det er vanskelig å sette et absolutt skille mellom lokalsamfunn og samfunnsentreprenører. Dette kan illustreres med Nils som har samarbeidet med Olav om Kjærlighetsvego, han er med i styret for Amfiets Venner med Solveig og at han har samarbeidet med Bess om å realisere nye turløyper i Sokndal. Det sistnevnte samarbeidet resulterte for eksempel i en ny type rasteplass 'Tunnelstuo', hvor en gammel tunell har blitt sikret og gjort om til sykkelrasteplass med muligheter for å henge opp hengekøye.

Samfunnsentreprenørene forteller også om investorer som bidrar ikke bare med penger, men også med kunnskap som har vært avgjørende de gangene samfunnsentreprenørene ikke selv har hatt denne kunnskapen. Eli forteller for eksempel at flere av investorene hennes også var fagfolk og kunne bidra i hvordan de skulle bevare de små husene som var på Sogndalstrand. Fortellingen om investorene viser også til mange aktører som støtter opp om aktivitet i et lokalsamfunn, ikke bare gjennom penger, men også gjennom kunnskap og deltakelse, og blir et eksempel på en kollektiv prosess gjennom et sosialt nettverk.

Innovative aktiviteter stimuleres gjennom samarbeid (Isaksen, 2002). Samarbeidene som er vist til i denne avhandlingen kan også relateres til klyngeteori fra prosessindustri.

Innovasjonene skapes i en interaksjonene mellom samfunnsentreprenører, lokalsamfunn og

marked (Edquist, 2005) og de kollektive prosessen bidrar til å styrke identiteten i et distrikt (Borch & Vestrum, 2010). Borch og Vestrum (2010) kaller det en god håndtering av sosial nettverksbygging. Gjennom disse nettverkene kan man skape en aksept for innovasjonene og bidra til endring og utvikling (Borch et al., 2008).

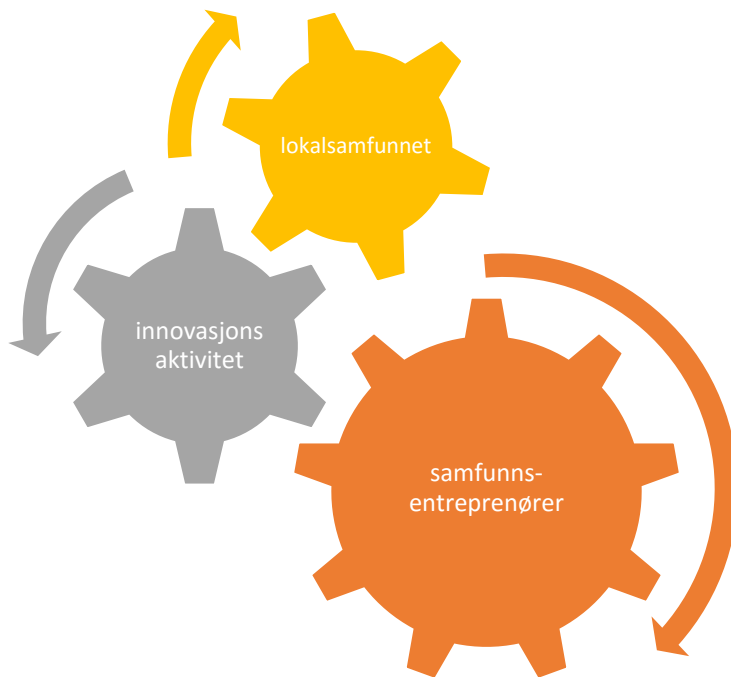
6.5. Skjebnefelles dannelsesreise

I analysen snakker man om en reise som begynner med en årvåkenhet hos samfunnsentreprenører, hvor mulighetene blir realisert i interaksjon mellom lokalsamfunn og samfunnsentreprenører. Det handler om å være i «en gi og ta» prosess, hvor hver aktør har en unik kunnskap og erfaring som de kan bidra med i prosessen. Aktørene i lokalsamfunnet blir derfor både samarbeidspartnere til samfunnsentreprenørene, samtidig som de også er markedet for den entreprenørielle muligheten som blir realisert. Som tidligere nevnt er samfunnsentreprenørene avhengig av anerkjennelse for det de gjør, mens lokalsamfunnet er avhengig av at samfunnsentreprenørene uttrykker stolthet over sine ideer, partnere og det som skjer. Prosessen samfunnsentreprenørskap kan på mange måter beskrive et skjebnefelleskap for utviklingen av bygda som bygger på en gjensidig lojalitet, hvor bygda og dens innbyggere er avhengig av at de ulike aktørene står samlet og drar i samme retning mot økt bo-trivsel, aktivitet, flere arbeidsplasser og økonomisk vekst. Samfunnsentreprenørene viser lojalitet til lokalsamfunnet gjennom engasjement og kreativitet, mens lokalsamfunnet viser lojalitet gjennom å stille på dugnad og heie fram samfunnsentreprenørene.

Som følger av min studie av samfunnsentreprenører har man en utvidet forståelse av entreprenørskap hvor samfunnsentreprenører fremmer innovasjon når de agerer sammen med lokalsamfunnet, etablerer og utvikler en dannelsesreise som knytter entreprenørskap og lokalsamfunnet stadig tettere sammen. I utviklingen bidrar samfunnsentreprenører til flere arbeidsplasser, nye forretningsmodeller, marked for opplevelser, etc., og de øvrige aktørene i lokalsamfunnet utgjør markedet, hjelper til med dugnadsinnsats, viser støtte og anerkjennelse, og liknende. Dannelsesreisen tar utgangspunkt i tid og kontekst. Noen ganger avsluttes en realisert mulighet fordi den var skapt for å dekke et behov på et gitt tidspunkt. Fortidens og nåtidens forretningsideer som realiseres i samfunnsentreprenørskapet skaper lokal historie som setter «fotspor» i lokalsamfunnet. Disse sporene viser til det lokale engasjement og kreativitet, som igjen kan trigge nye mennesker til å gjøre noe nytt. Disse avsluttende

prosjektene er røtter som bidrar til en tro på at man kan realisere muligheter. En tro på at det er mulig å gjøre noe, og at lokalsamfunnet har de forutsetningene som trengs.

Figur 3, som er vedlagt under, illustrer denne dannelsen som tre tannhjul, hvor hvert tannhjul er viktige for å kunne utvikle distriktskommunene i Norge. Dersom det ene tannhjulet stopper opp, vil heller ikke de andre kunne fortsette. Gjennom en sosial prosess, holder innovasjonsaktiviteten lokalsamfunnet i gang, utvikler nye samfunnsentreprenører som igjen realiserer nye forretningsmuligheter i lokalsamfunnet.

Figur 3 En dannelsesreise med gjensidig avhengighet for utvikling

Figur 3 viser også til samfunnsentreprenører som framtidsrettet, hvor de bygger på noe som er gjort tidligere, for så å skape noe nytt. Innovasjonsaktivitetene blir fotavtrykk som bidrar til regional innovasjon gjennom aktivitet, kunnskap og nettverk. Disse funnene samsvarer også med studier innen musikkindustrien, hvor musikere utvikler en hit, et spesielt scene show, for så å fortsette egen musikals og entreprenøriell utvikling mot nye hiter, album, sceneshow osv. (Hauge, 2011), og med etableringer av festivaler der man hele tiden må og ønsker å presentere nyheter for å kunne være et trekkplaster blant publikum som har mange festivalengasjementer å velge mellom (Hjemdahl, Hauge, & Lind, 2007). Med andre ord, (samfunns)entreprenører tenker framover ikke bakover, og passer godt inn i definisjonen av innovasjon, hvor ordet blir assosiert med å se framover, finne løsninger og se på fornyelse som noe positivt (Johnsen & Pålshaugen, 2011). Johnsen og Pålshaugen (2011) definerer

innovasjon som et resultat av et stort antall prosesser, som kan være mer eller mindre løst eller tett knyttet sammen, hvor det er en lang og kompleks vei fram til innovasjon. En dannelsesprosess hvor innovative lokalmiljø ikke skapes av enkeltperson, men som en interaksjon mellom samfunnsentreprenører, som ofte er flere personer, og et lokalsamfunn.

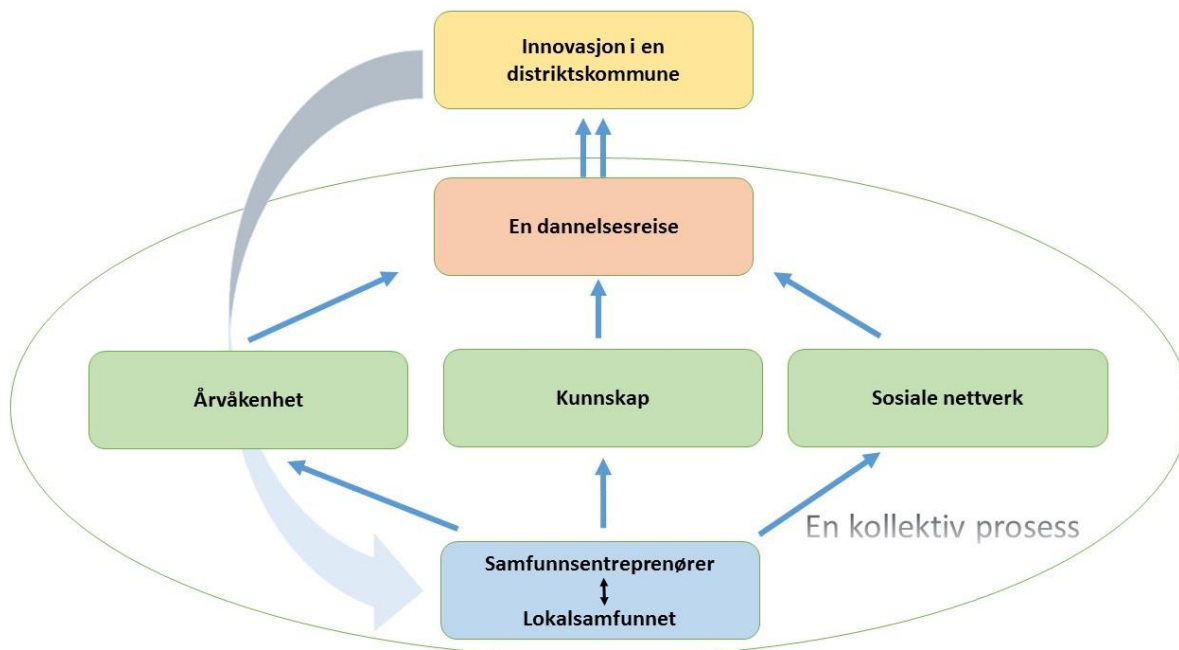
7. Konklusjon

Dette kapittelet summerer opp mine teoretiske og empiriske bidrag fra mitt forskningsarbeid om samfunnsentreprenører. Tidligere studier har vist til samfunnsentreprenørskap som et utvidet entreprenørskapsfenomenet som bidrar til å oppnå samfunnsmessige mål som skaper samfunnsmessige verdier (Borch & Førde, 2010). Likevel argumenterer denne studien for en større forståelse av fenomenet samfunnsentreprenører som kan bidra til entreprenørskapsforskning og dermed gi praktiske implikasjoner for distriktsutvikling i Norge. Som et resultat har denne studien hatt som formål å utforske problemstillingen:

Hvordan fremmer samfunnsentreprenører innovasjon i en distriktskommune?

De åtte samfunnsentreprenørene som ble intervjuet i studien har delt deres historier om deres entreprenørielle mulighet, som i sammenheng med en prosessuell tilnærming til entreprenørskap har bidratt til å bringe forskning og praksis tettere sammen. Gjennom å gjenfortelle samfunnsentreprenørenes historier fra studien viser jeg at enhver entreprenøriell historie er unik. Fra informantenes egne refleksjoner har jeg fått tilgang til en kompleks eksistens og tilstedeværelse av et fenomen i et lokalsamfunn. Samfunnsentreprenørene har med deres historier gitt en forståelse for et skjebnefellesskap mellom samfunnsentreprenører og lokalsamfunnet de opererer innenfor. Gjennom beskrivelsen av et skjebnefellesskap viser denne studien til at samfunnsentreprenørskap er en kollektiv prosess som fremmer innovasjon. I denne prosessen lærer entreprenørene og aktørene i lokalsamfunnet av hverandre. Samfunnsentreprenører mobiliserer lokale ressurser for å skape et kollektivt gode for lokalsamfunnet, samtidig som de er avhengig av lokalsamfunnets støtte for å kunne få det til (Borch & Førde, 2010). En slik støtte kan for eksempel være anerkjennelse med deltakelse på dugnad, en heiagjeng eller et publikum. Studien viser da at det er vanskelig å skille ut samfunnsentreprenører fra lokalsamfunnet, fordi de er en og samme ting. Uten de sosiale relasjonene, nettverket med både sterke og svake bånd, som samfunnsentreprenører og lokalsamfunnet har ville man ikke klart å realisere mulighetene som de er årvåkne for. Videre ville man ikke kunne klare å være årvåken for nye muligheter, eller utvikle ny kunnskap i lokalsamfunnet uten sosial aktivitet som entreprenørskap er fundamentert på (Holt, 2008).

Basert på analysen har jeg derfor laget en ny modell for forskningsprosessen som er passende for å forklare hvordan samfunnsentreprenører fremmer innovasjon i en distriktskommune.

Figur 4 Revidert forskningsmodell

I den nye forskningsmodellen, figur 4, ser man lokalsamfunnet og samfunnsentreprenøren på en lik linje, hvor toveis pilene illustrer den gjensidige avhengigheten de har til hverandre. Denne avhengigheten handler om tillit og lojalitet som vil kunne bidra til årvåkenhet til nye muligheter, videre samarbeid innad i lokalsamfunnet, men også til andre viktige nettverk utenfor distriktskommunen. I tillegg vil man sammen kunne utvikle ny kunnskap i lokalsamfunnet gjennom samhandling og kunnskapsflyt.

Med årvåkenhet, kunnskap og nettverk, vil samfunnsentreprenørene i et skjebnefellesskap med lokalsamfunnet kunne utvikle en felles dannelsesreise hvor hver forretningsmulighet samfunnsentreprenørene realiserer setter et fotavtrykk i lokalsamfunnet som bidrar til en kultur for framtidsrettet entreprenørskap. Vi snakker om en dannelsesprosess hvor samfunnsentreprenører og andre aktører i lokalsamfunnet lærer av hverandre, som gjør at hver mulighet som blir realisert vil kunne bringe frem nye muligheter, årvåkenhet, nye engasjerte mennesker, nettverk og kunnskap. Med andre ord, samfunnsentreprenører fremmer innovasjon i et skjebnefellesskap med lokalsamfunnet som bygger på stolthet og tilhørighet, og kunnskap om hva som fungerer i en distriktskommune. Disse innovasjonene er gjerne inkrementelle, men for lokalsamfunnet kan de være gjennomgripende og bety en stor forskjell.

I Sokndal har samfunnsentreprenørene vist at det er mulig å gjøre noe, de har framhevet hva lokalbefolkningen bør være stolt av og dermed bidratt til at de som bor i Sokndal får øynene opp for det de har. De har vist hvordan små forretningsmuligheter kan bety noe, og hvordan man sammen kan støtte opp om hverandres utvikling av ideer. Denne kulturen vil kunne skape bolyst og trivsel som kan få eksisterende innbyggere til å bli og samtidig bringe nye mennesker (med ny kunnskap og andre ideer) til Sokndal. Ny kunnskap vil igjen kunne gi årvåkenhet og nettverk som kan realisere nye muligheter. Samtidig presiserer samfunnsentreprenørene i studien at det er både ny kunnskap og eksisterende kunnskap fra erfaringer som er viktig for å kunne realisere disse mulighetene.

Samfunnsentreprenører ser muligheter og tar aktive grep sammen med lokalsamfunnet. På denne måten er de en god kilde til politikerne for å se hva som er mulig å få til i distriktene i Norge. I min studie har jeg blitt fasinert over hvordan tidligere realiserte forretningsmuligheter leder til framtidige muligheter. Det betyr at distriktene i Norge har en stor ressursbank med muligheter som enda ikke har blitt realisert. Samfunnsentreprenører arbeider ikke ut i fra profittmaksimering men for å skape et kollektivt gode og mine funn fra denne studien støtter derfor opp om en politikk hvor man legger til rette for arenaer for disse samfunnsentreprenørene. Med slike arenaer ville det være interessant å studere samfunnsentreprenører og lokalsamfunn i et lengre tidsrom for å undersøke de realiserte mulighetenes nedslagsfelt innenfor regional økonomisk utvikling.

Kilder

- Abelsen, B., Isaksen, A., & Jakobsen, S.-E. (2013a). Innledning. I B. Abelsen, A. Isaksen & S.-E. Jakobsen (Red.), *Innovasjon : organisasjon, region, politikk*. Oslo: Cappelen Damm.
- Abelsen, B., Isaksen, A., & Jakobsen, S.-E. (2013b). *Innovasjon : organisasjon, region, politikk*. Oslo: Cappelen Damm.
- Alsos, G. A. (2010). Ildsjeler og samfunnsentreprenører. I O. J. Borch & A. Førde (Red.), *Innovative bygdemiljø : ildsjeler og nyskappingsarbeid* (s. 27-38). Bergen: Fagbokforl.
- Amdam, R., Isaksen, A., & Olsen, G. M. (1995). *Regionalpolitikk og bygdeutvikling : drøfting av lokale tiltaksstrategiar*. Oslo: Samlaget.
- Andersen, S. S. (1997). *Case-studier og generalisering : forskningsstrategi og design*. Bergen: Fagbokforl.
- Arbnor, I., & Bjerke, B. (2009). *Methodology for creating business knowledge* (3rd ed. utg.). Thousand Oaks, Calif: Sage.
- Ardichvili, A., Cardozo, R., & Ray, S. (2003). A theory of entrepreneurial opportunity identification and development. *Journal of Business Venturing*, 18(1), 105-123.
- Asheim, B. T., & Coenen, L. (2005). Knowledge bases and regional innovation systems: Comparing Nordic clusters. *Research Policy*, 34(8), 1173-1190.
- Baregheh, A., Rowley, J., & Sambrook, S. (2009). Towards a multidisciplinary definition of innovation. *Management Decision*, 47(8), 1323-1339.
- Becker, H. S. (1993). *Outsiders : studies in the sociology of deviance* ([New ed.]. utg.). New York: Free Press.
- Borch, O. J., & Førde, A. (2010). *Innovative bygdemiljø : ildsjeler og nyskappingsarbeid*. Bergen: Fagbokforl.
- Borch, O. J., Førde, A., Rønning, L., Vestrum, I. K., & Alsos, G. A. (2008). Resource configuration and creative practices of community entrepreneurs. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 2(2), 100-123.
- Borch, O. J., & Vestrum, I. (2010). Samfunnsentreprenøren og "de gode hjelperne". I O. J. Borch & A. Førde (Red.), *Innovative bygdemiljø : ildsjeler og nyskappingsarbeid* (s. 83-94). Bergen: Fagbokforl.
- Borgatti, S. P., Everett, M. G., & Johnson, J. C. (2013). *Analyzing social networks*. Los Angeles: SAGE.

- Boschma, R., & Martin, R. (2010). *The Handbook of evolutionary economic geography*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Burt, R. S. (2004). Structural Holes and Good Ideas. *American Journal of Sociology*, 110(2), 349-399.
- Cardon, M. S., Wincent, J., Singh, J., & Drnovsek, M. (2009). Entrepreneurial Passion: The nature of emotions in entrepreneurship. *Academy of Management Review*, 34(3).
- Chandra, Y., Styles, C., & Wilkinson, I. (2009). The recognition of first time international entrepreneurial opportunities; Evidence from firms in knowledge-based industries. *International Marketing Review*, 26(1), 30-61.
- Cope, J. (2005). Researching entrepreneurship through phenomenological inquiry: philosophical and methodological issues. *International Small Business Journal*, 23(2), 163-189.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Dasgupta, M. (2015). Exploring the Relevance of Case Study Research. *Vision: The Journal of Business Perspective*, 19(2), 147-160.
- Edquist, C. (2005). Systems of Innovation: Perspectives and challenges. I J. Fagerberg, D. C. Mowery & R. R. Nelson (Red.), *The Oxford Handbook of Innovation* (s. 181-208). Oxford: Oxford University press.
- Elliot, J. E. (2008). Introduction to the Transaction Edition. I J. A. Schumpeter (Red.), *The Theory of Economic Development*. Ne Brunswick: Transaction Publishers.
- Eriksson, P., & Kovalainen, A. (2008). *Qualitative methods in business research*. Los Angeles: Sage.
- Fagerberg, J. (2005). Innovation: A guide to the literature. I J. Fagerberg, D. C. Mowery & R. Nelson (Red.), *The Oxford handbook of innovation*. Oxford: Oxford University Press.
- Fagerberg, J., Mowery, D. C., & Nelson, R. R. (2005). *The Oxford handbook of innovation*. Oxford: Oxford University Press.
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class : and how it's transforming work, leisure, community and everyday life*. New York: Basic Books.
- Fløysand, A., & Jakobsen, S.-E. (2013). Innovasjoner og steder sosiale, kulturelle og materielle inventar. I B. Abelsen, A. Isaksen & S.-E. Jakobsen (Red.), *Innovasjon : organisasjon, region, politikk* (s. 199-221). Oslo: Cappelen Damm.
- Gaglio, C., & Katz, J. (2001). The Psychological Basis of Opportunity Identification: Entrepreneurial Alertness. *An International Journal*, 16(2), 95-111.

- Gawell, M., Johannisson, B., & Lundqvist, M. (2009). *Entrepreneurship in the Name of Society: Reader's Digest of a Swedish Research Anthology*. Stockholm: Knowledge Foundation.
- George, A. L., Bennett, A., Belfer Center for, S., & International, A. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge Mass: MIT Press.
- Glaeser, L. E. (2005). Review of Richard Florida's The Rise of the Creative Class. *Regional Science and Urban Economics*, 35(5), 593-596.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory : strategies for qualitative research*. New York: Aldine de Gruyter.
- Granovetter, M. S. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360-1380.
- Hauge, A., Alnes, P. K., & Skålholt, A. (2010). Hamar - Florida, tur/retur : fungerer Floridas teorier om den kreative klassen som verktøy for regional analyser? : en pilotstudie (Østlandsforskning-notat, Lillehammer: online), Vol. 01.
- Hauge, E. S. (2011). *How do metal musicians become entrepreneurial? A phenomenological investigation on opportunity recognition*. Institutt for innovasjon og økonomisk organisering, Handelshøyskolen BI, Oslo.
- Hills, G., Lumpkin, G., & Singh, R. P. (1997). Opportunity Recognition: Perception & Behaviours of Entrepreneurs. . *Frontiers of entrepreneurship research*, 330-344.
- Hjemdahl, K. M., Hauge, E. S., & Lind, E. (2007). Festivaler på Sørlandet : kultur i kraftformat. *FOU-rapport (Agderforskning : trykt utg.)* (Vol. 4). Kristiansand: Agderforskning.
- Holt, R. (2008). Using Activity Theory to Understand Entrepreneurial Opportunity. *Mind, Culture, and Activity*, 15(1), 52-70.
- Hulgård, L., & Andersen, L. L. (2015). Sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon IN. Ministerråd (Red.), *Sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon: Kartlegging av innsatser for sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i Norden*. Copenhagen: Nordisk Ministerråd.
- Isaksen, A. (2002). Innovasjonssystemer og kollektive prosesser. I O. R. Spilling (Red.), *NyskapingNorge* (s. 181-194). Bergen: Fagbokforlaget.
- Isaksen, A. (2005). Den kreative klassen og regional næringsutvikling i Norge. *NIFU STEP, Studier av innovasjon, forskning og utdanning*, 22.
- Isaksen, A. (2013). Regional innovasjon. I B. Abelsen, A. Isaksen & S.-E. Jakobsen (Red.), *Innovasjon : organisasjon, region, politikk*. Oslo: Cappelen Damm.

- Jacobsen, N. (2009). Cittaslow-melding: det gode liv i Sokndal. Hentet fra <http://www.sokndal.kommune.no/internett/hovedmeny/om-sokndal/cittaslow/readimage.aspx?pubid=12dc83b0-4008-4456-b50a-44654623d953>
- Johannisson, B., & Nilsson, A. (1989). Community entrepreneurs: networking for local development. *Entrepreneurship & Regional Development*, 1(1), 3-19.
- Johnsen, H. C. G. (2014). *The new natural resource : knowledge development, society and economics*. Farnham: Gower.
- Johnsen, H. C. G., & Pålshaugen, Ø. (2011). *Hva er innovasjon? : perspektiver i norsk innovasjonsforskning : B. 1 : System og institusjon*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Johnson, P., & Duberly, J. (2000). *Understanding Management Research: An introduction to epistemology*. London: Sage Publications.
- Kirzner, I. M. (1997). Entrepreneurial Discovery and the Competitive Market Process: An Austrian Approach. *Journal of Economic Literature*, 35(1), 60-85.
- Kjølrød, L. (2014). Lokalsamfunn. *Store Norske Leksikon*. fra <https://snl.no/lokalsamfunn>
- Kolvereid, L., Erikson, T., & Jenssen, J. I. (2012). *Perspektiver på entreprenørskap* (2. utg. utg.). Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforl.
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M., & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg., 2. oppl. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Landström, H. (2005). *Pioneers in entrepreneurship and small business research*. New York: Springer.
- Lehner, O. M., & Kansikas, J. (2012). Opportunity Recognition in Social Entrepreneurship. *The Journal of Entrepreneurship*, 21(1), 25-58.
- Lijphart, A. (1971). Comparative Politics and the Comparative Method. *The American Political Science Review*, 65(3), 682-693.
- Lundvall, B. Å. (2007). National Innovation Systems—Analytical Concept and Development Tool. *Industry and Innovation*, 14(1), 95-119.
- Malecki, E. J. (2011). Regional Social Capital: Why it Matters. *Regional Studies*, 46(8), 1023-1039.
- Mazzucato, M. (2013). Smart and inclusive growth: Rethinking the State's Role and risk-Reward Relationship. I J. Fagerberg, E. Sloth Andersen & B. R. Martin (Red.), *Innovation studies : evolution and future challenges* (s. 194-201). Oxford: Oxford University Press.
- Meld. St. nr. 7. (2008-2009). *Et nyskapende og bærekraftig Norge*. Oslo: Nærings- og fiskeridepartementet.

- Meld. St. nr. 13. (2012-2013). *Ta heile Noreg i bruk*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Meld. St. nr. 25. (2008-2009). *Lokal vekstkraft og framtidstru om distrikts- og regionalpolitikken* Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
- Meyer, S. (2007). *Det innovative mennesket*. Bergen: Fagbokforl.
- Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage *Acad. Manage. Rev.* (Vol. 23, s. 242-266).
- North, D. C. (1994). Economic Performance Through Time. *The American Economic Review*, 84(3), 359-368.
- Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Nærings- og fiskeridepartementet. (2015). *Gode ideer - fremtidens arbeidsplasser: Regjeringens gründerplan* Oslo Nærings- og fiskeridepartementet Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/05f1305cb2a94a379ff48c2f2c60d688/grunderplan_2015.pdf.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed. utg.). Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.
- Peredo, A. M. (2008). Social entrepreneurship. I L. P. Dana (Red.), *The Encyclopedia of Entrepreneurship*. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Peredo, A. M., & Chrisman, J. J. (2006). Toward a Theory of Community-Based Enterprise. *The Academy of Management Review*, 31(2), 309-328.
- Rodríguez-Pose, A. (2013). Do Institutions Matter for Regional Development? *Regional Studies*, 47(7), 1034-1047.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet : fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforl.
- Rønning, L. (2010). Samfunnsentreprenørskap som initiering av lokal næringsutvikling. I O. J. Borch & A. Førde (Red.), *Innovative bygdemiljø*. Bergen: Fagbokforlaget
- Sandal, J. (2007). *Sosial-entreprenøren : agent med rett til å endre*. Oslo: Kolofon.
- Saunders, M. N. K., Lewis, P., & Thornhill, A. (2012). *Research methods for business students* (6th ed. utg.). Harlow: Pearson.
- Schumpeter, J. A. (1947). The Creative Response in Economic History. *The Journal of Economic History*, 7(2), 149-159.
- Schumpeter, J. A. (1964). *Business cycles : a theoretical historical, and statistical analysis of the capitalist process*. New York: McGraw-Hill.

- Shane, S. (2000). Prior Knowledge and the Discovery of Entrepreneurial Opportunities. *Organization Science* 11(4), 448-469.
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. *The Academy of Management Review*, 25(1), 217-226.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data : methods for analyzing talk, text and interaction* (3rd ed. utg.). Los Angeles: SAGE.
- Smith, K. (2011). Den vanskelige transformasjonen IO. Wicken, S. Kasa & J. Hanson (Red.), *Energirikdommens paradokser : innovasjon som klimapolitikk og næringsutvikling* (s. 23-44). Oslo: Universitetsforl.
- Sokndal Kommune. (2012a). Info om Sokndal. 2016, fra <http://www.sokndal.kommune.no/internett/hovedmeny/om-sokndal/info-om-sokndal>
- Sokndal Kommune. (2012b). *Kommuneplan for 2011-2022*. Sokndal: Sokndal Kommune.
- Spilling, O. R. (1998). *Entreprenørskap på norsk*. Bergen-Sandviken: Fagbokforl.
- Spilling, O. R. (2002). *NyskappingsNorge*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Stam, E. (2007). Why Butterflies Don't Leave: Locational Behavior of Entrepreneurial Firms. *Economic Geography*, 83(1), 27-50.
- Stam, E., & Bosma, N. (2015). Growing entrepreneurial economies: Entrepreneurship and regional development. I T. Baker & W. Friederike (Red.), *The Routledge Companion to Entrepreneurship* (s. 325-340). London: Routledge.
- Statistisk Sentralbyrå. (1994). Standard for kommuneklassifisering 1994. fra <http://www.ssb.no/a/nos/>
- Statistisk Sentralbyrå. (2016). Folkemengde og befolkningsendringer, 1.januar 2016. fra <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/aar-per-1-januar/2016-02-19?fane=tabell&sort=nummer&tabell=256001>
- Steyaert, C., & Hjorth, D. (2003). *New movements in entrepreneurship*. Cheltenham: Edward Elgar
- Thorsnæs, G. (2016). Sokndal. *Store Norske Leksikon*. fra <https://snl.no/Sokndal>
- Vestby, G. M., Gundersen, F., & Skogheim, R. (2014). Ildsjeler og lokalt utviklingsarbeid: Gløden, rollen og rammevilkårene Vol. 2. Hentet fra <http://www.hioa.no/extension/hioa/design/hioa/images/nibr/files/2014-2.pdf>
- Wiik, R. (2013). Learning from measuring the impact of collaborative Norwegian innovation programmes. I H. C. G. Johnsen & Ø. Pålshaugen (Red.), *Hva er innovasjon? Perspektiver i norsk innovasjonsforskning. Bind II: Organisasjon og medvirkning - en norsk modell?* Kristiansand: Høyskoleforl.

- Yin, R. K. (1981). The Case Study Crisis: Some Answers. *Administrative Science Quarterly*, 26, 58-65.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. New York: Guilford Press.
- Yin, R. K. (2012). *Applications of case study research* (3rd ed. utg.). Los Angeles: SAGE.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research : design and methods* (5th ed. utg.). Los Angeles, Calif: SAGE.
- Zahra, S. A., Gedajlovic, E., Neubaum, D. O., & Shulman, J. M. (2009). A typology of social entrepreneurs: Motives, search processes and ethical challenges. *Journal of Business Venturing*, 24(5), 519-532.

Vedlegg 1 Intervjuguide

Problemstilling: Hvordan påvirker samfunnsentreprenører innovasjon i en distriktskommune?

Innledende informasjon før intervjuet:

Formål med oppgaven: Denne undersøkelsen er en del av min avsluttende masteroppgave i Innovasjon og Kunnskapsutvikling ved Universitetet i Agder.

Temaet for studie er samfunnsentreprenører, hvor hensikten bak intervjuet er å undersøke hvordan samfunnsentreprenører bidrar til innovasjon i en distriktskommune. Med samfunnsentreprenør mener jeg entreprenører som tar initiativ til å skape noe verdifullt for innbyggere i lokalsamfunnet med de ressurser man har tilgjengelig.

Din deltakelse i studie: Jeg ønsker derfor å intervjuet deg på grunn av din rolle som samfunnsentreprenør i Sokndal, hvor du gjennom ditt bidrag med [vise til hver enkelt prosjekt/aktivitet] kan defineres som en samfunnsentreprenør. Jeg er interessert i din historie, dine tanker og refleksjoner om hvordan du bidrar til innovasjon i Sokndal. I vår samtale vil det være ønskelig om du deler eksempler for å utdype noen av spørsmålene.

Anonymitet: Fordi nettopp din historie er interessant, og gjerne transparent i et lite lokalsamfunn som Sokndal, bes det om godkjennelse til å bruke ditt fulle navn og til å kunne gjengi din historie i oppgaven? Er det også greit av jeg benytter meg av båndopptaker?

Innledende spørsmål:

- Navn:
- Hvor kommer du fra? (Fra Sokndal; Har du alltid bodd her/evt. når flyttet du tilbake? Hvorfor flyttet du tilbake?)
- Hvilken utdanning, arbeid og erfaringsbakgrunn har du (tidligere kunnskap)?

Årvåkenhet til nye muligheter

Vi kan begynne å prate litt om din bakgrunn som samfunnsentreprenør og opphavet til ditt prosjekt.

- Hva gjør du/leverer du?
 - o Er din bedrift en imitasjon eller noe nytt vil du si?

- Kan du beskrive din vei fram til der du er i dag som bedriftsutvikler: hvor startet det hele, hvorfor?
 - o Hvem oppdaget muligheten?
 - o På hvilken måte så man en mulighet?
 - o Hva var det som appellerte til deg når du startet opp?
- Hva er motivasjonen for prosjektet?
- Hva var grunnen for at du startet i Sokndal?
- Hva har vært de viktigste faktorer for at du har klart å gjennomføre din etablering?

Hvordan har din kunnskap vært et bidrag til å realisere muligheten?

- Hvordan har du skaffet deg kunnskap til å drive dette?
- Hvor viktig vil du si din tidligere erfaring har vært for etableringen? Tror du at du kunne etablert like effektivt uten denne erfaringen?
- Hvordan bidrar du til å dele din kunnskap til lokalsamfunnet?

Nettverk

Nå går vi over til å se på hvordan miljøet rundt deg har vært en faktor i din realisering av muligheten. Og hvilken rolle du spiller i lokalsamfunnet.

- Hvem har du samarbeidet med? (Familie, offentlige tjenester, andre etablerer, andre næringsdrivere) – hva gir du til dette samarbeidet?
 - o Vil du si at dere er et nettverk?
- Hvorfor samarbeider du med disse?
- Hvordan bidrar du i så fall til dette nettverket?
- Hvordan har miljøet rundt deg hatt noe å si? Hvordan tror du miljøet har blitt påvirket av din aktivitet?

Hvordan påvirker du til innovasjon i distriktskommunen?

- Hvordan har lokalbefolkningen tatt din bedrift imot?
- Hva er det deres prosjekt/aktivitet gir/leverer tilbake til lokalsamfunnet? Hvilket behov dekkes gjennom ditt prosjekt?
 - o Hvilken effekt/endring har man kunne se i etterkant?
 - o Hva har lokalsamfunnet lært av din bedrift?
- Har du tenkt å videreutvikle prosjektet ditt? Hvorfor?

- Hva mener du fører til utvikling av et lokalsamfunn?
 - Er det viktig at man skaper noe nytt?
- Hvilke utviklingsmuligheter mener du Sokndal har som enda ikke har blitt utnyttet?

Avslutning:

- Er det noe du ønsker å utdype/tilføye?
- Har du noen spørsmål?
- Kan jeg kontakte deg hvis jeg trenger å stille flere spørsmål?

Vedlegg 2 Informasjon og samtykkeskjema

Bakgrunn og formål:

Denne undersøkelsen er en del av min avsluttende masteroppgave i Innovasjon og Kunnskapsutvikling ved Universitetet i Grimstad.

Temaet for studie er samfunnsentreprenører, hvor hensikten bak intervjuet er å undersøke hvordan samfunnsentreprenører bidrar til innovasjon i en distriktskommune. Med samfunnsentreprenør mener jeg snakker jeg om entreprenører som tar initiativ til å skape noe verdifullt for innbyggere i lokalsamfunnet med de ressurser man har tilgjengelig.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg ønsker derfor å intervju deg på grunn av din rolle som samfunnsentreprenør i Sokndal, hvor du gjennom ditt bidrag med [vise til hver enkelt prosjekt/aktivitet] kan defineres som en samfunnsentreprenør. Jeg er interessert i din historie, dine tanker og refleksjoner.

Anonymitet:

Fordi nettopp din historie er interessant, og gjerne transparent i et lite lokalsamfunn som Sokndal, bes det om godkjennelse til å bruke ditt fulle navn og til å kunne gjengi din historie i oppgaven?

Frivillig deltakelse:

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta i undersøkelsen ved bruk av fullt navn:

Sted/dato/navn